

Hind 30 marka.

ROMAAN

No

1

SISU:

Sven Elvestad: Must täht.

Rabindranath Tagore: Elaw wõi surnud?

Helga Hellroth: Armastuse pärast.

Kyan-Haku-Sai: Noormees ja geisha.

Marya Zabojecka: Mis räägib waikus?

Thea von Harbou: India hauasammas.

TALLINN 1922
KIRJASTUS ARENG

Lähemal päivil ilmub trüfist faksakeelne
pealinna juht:

Tallinn-Reval

Ein Führer durch
die Hauptstadt Estis.

Kirjastus „Ureng“

Weinitehas

A. Uin & Ko., o.ü.

Tartus, Lööstuse tän. 1a.

Walmistab häid

toodumaa

puuwilja-

ja marja

weiniid.

Tallinna Teataja

on ainuke õhtuleht Tallinnas.

„Tallinna Teataja“

ilmub kell 12:30 õhtupoolikul ja toob sel põhjusel veel huvimikuseid uudisi Tallinnast ja väljamaalt.

„Tallinna Teataja“

toob iga päev pilte ja karrikatuure.

„Tallinna Teataja“

avaldab tähtjate kaastöölise julest põhjalikke artikleid poliitika ja kultuuri alalt.

Seepärast tellib iga üks omale

„Tallinna Teataja“

Seepärast kuulutab iga üks

„Tallinna Teatajas“.

Toimetus ja talitus: Tallinn, Suur turg nr. 16.

Toimetaja telefon 2-85.

Toimetuse ja talituse telefon 2-81.

Lugege „Raja“ — Kuulutage „Rajas“

Suur poliitiline, kirjandusline ja majandusline ajaleht

== „Raja“ ==

ilmub Tallinnas igapäew peale esmaspäewade.

„Raja“ on kindel koduline ajaleht, kes eraomandust kaitseb, selle soetamist õhutab nii põllutöös, kaubanduses kui ka tööstuses.

„Raja“ toob igapäew pilte tähtsamatest kodumaa ja väljamaa tegelastest ja sündmustest.

„Raja“ pooleaasta- ja aastatellijad saavad hinnata kaasa põllutöölehe „Põllumees“.

„Raja“ tellimise hind on: jaatmise kuludega (postiga):

1 kuu peale tellides	marka 75.—	6 kuu peale tellides marka . . .	marka 450.—
3 kuu peale tellides	marka 225.—	Wäljamaale 1 kuu peale . . .	marka 100.—

„Rajas“ kuulutada on igapäew tasuta, sest „Raja“ loetakse üle terve riigi, iseäranis põllumeeste hulgas, kes on kõige suurem kaubatarvitaja ja kaubavalmistaja.

Tellimisi ja kuulutusi võetakse vastu igapäew kella pool 9 hommikul kuni kella 6 õhtul „Raja“ talituses, P a i u l i t s 5. Aadress kirjawabetuselt: Tallinn, postkast 28, „Raja“.

Peale selle võib tellida abitalitustes Tartus, Pärnus ja Wäljandis oma tellimiste vastuvõtjate juures igalpool üle riigi ja kõigis Wabariigi postkontorites.

Kuulutage „Rajas“ — Lugege „Raja“

Põhja-Eesti Ühispank

Tallinnas, Suurturg 17, kõnetraat 6-02

∴ wõtab raha hoiuks, ∴

annab oma liigetele laenu,

toimetab kõik pangatalitused

Alwatud kella 9—2.

„Roman“

Nr. 1.

Siinud 2 korda kuus: igal 1. ja 15. kuupäeval.

1922.

Must täht.

Norra kirjanikku Sven Elvestad'i romaani.

1.

Wangistus.

Mis Asbjörn Kragi juures linnas kõige enam humitas, selle oli ta suuremal osal juba näinud. Kohe sinna jõudes oli ta Norra findrakonsjulaadi liigetega kokku saanud, kes teda tahtsid igale poole kunstifogudesse ja pildigalleriidesse jaata. Aga see ei olnud temale tähtis. Kõige juurema huwiga uuris ta kõike, mil ühendust oli politsei ja wangikoja oludega. Katjus ühendust luua detektiwide-foguga, kus ta enesele ka mitu head sõpra leidis. Nii mõnegi õd saatis ta mööda kriminaalpolitsei büroos, oli wangistuste juures, wõttis osa rewideerimiskäitudest pahakuulsusega joogimajades, jalutas politseiametnikkude jeltsis kõige pimedamates ja õudsemates linnajagudes ja waatas isegi wangimajad läbi.

Et kriti wangifoda küttestas kõik ta tähepanu. Siin linnas seisid kõige suurem wangifoda maailmas. Rahwasuu oli talle nimeks annud „Must täht“. Esialgne hoone oli arvata jada aastat wana. Ta oli ehitatud kahesajandilise tornina, mille targad linnaijad saja aasta eest olid lastnud seeford alles wäikese linna ligidale kaljule ehitada. Ahwardades seisid ta seal ülimal, rahwale hoiatusjeks. Mida rutemini linn kaswas, jeda enam tuli torni laiendada ja täiendada, kuni ta wiimaks wäga kõrgeks kaswas. Juureehitused läksid esialgsest ehitusest kiirte kujul wälja; selle tagajärjel tekkis tähekujuline hoonetekogu, mida kõrge, ülesaanatu müür piiras. Ssegi kõige selgema päewa ajal oli sel ehitusel õudne ja ahwardaw ilme; sellepärast oli see täitsa loomulik, et ta nagu iseenesest „Musta tähe“ nime omandas.

Asbjörn Kragile jutustati, et wangikoja praegu kahesajandilise wangi wiibiwat. Seespool wangikoja müüri seisid koftupakk, kus ennem furjategijaid timukate poolt firmega ära hufati. Müüdi toimetati sealjamas jeda nõõri ja elektri abil.

Kõike jeda sai Asbjörn Krag näha. Ja weel palju enam. Seefiwa huwiga uuris ta kõrgemat politseiwalitust, waatas läbi arhiiwid ja omandas ülewaate furjategijate statistikast. Ja kui ta oma uurimise wiimaks lõpetas, wõis ta kiidelda, et weel ainukestki maali polnud näinud ega mingisugusesse muuseumisse polnud saanud.

Oma wiimseid jealwiibimise päewi tahtis ta aga ära kasutada rahwaelu tundmaõppimiseks. Ta tahtis filmitseda tüüpe ja nägusid tänawatel ja kohwimajade suitjugatäidetud õhkonnas; see tegevus oli talle tööta tundidel alati armas olnud.

Wäga tihti nähti teda ta sõbra, kapteni, jeltsis. Ühel õhtul wiitfid nad oma aega wäikeses kohwikus sadamas, ruumis, kuhu wäga mitmesugused isikud kokku kogusid: wäikekodanikud, madrustekaplejad ja madrused.

Krag oli klaasi parajasti huultelt tõstnud, kui kapten teda warukast tõmbas.

„Kas näed jeda noort meest, kes praegu uksest sisje tuli ja müüdi puhweti ees seisab?“

„Seda, kes kübara endale sügawasse filmadele tõmmanud ja kõige oma oleku poolest õige põhjalangenud wälja näeb?“

„Jah. — Wean kihla, ta on norralane.“

„Uusun küll.“

Asbjörn Krag tõusis üles ja läks puhweti ette, kus noor mees parajasti klaasi wiina wärijawal käel huultele tahtis tõsta.

Krag patjutas talle õlale.

„Salloo!“

Noormees jahmatas, nii kangesti ja äkki, et Krag oma imestust ei juutnud warjata.

„Koh, wana sõber“, ütles detektiim, „kas ja mind ei tunne?“

Kestis tükk aega, enne kui teine jälle juutis suu lahti teha; siis kahmas ta Asbjörn Kragi käest suure soojusega finni ja ütles:

„Surm ja põrgul! Sina oled jeel Kudas ma ehmatasin!“

Krag silmitses teda teravasti.

„Tule meie laua juure,“ ütles ta. „Ma istun seal oma laeva kaptenina.“

Erilgul ei olnud noormees sellega hiiski nõus; Asbjörn Krag käis talle aga niikaua peale, kuni ta lõpuks järele andis. Siis tutvustas teda kapteniga. Mehe nimi oli Harald Wif.

Sõnalaujumata istus Wif laua juure. Krag nägi, et ta kübara veel sügavamale silmadele tõmbas, nagu oleks ta tahtnud oma nägu peita. Krag jutustas talle kodumaast ja wanematest, keda ta tundis ja kellega ta just enne ärasõitu oli koos olnud. Noormees näis ta juttu liigutatult kuulamat.

„Mis ja nüüd teed?“

„Ei midagi!“

„Oled ja õppinise siis täiesti pooleli jätnud?“

„Jah, lõpulistult.“

„Sa tulid ju siia kui lootusrikas insheener, et siin edasi õppida.“

Tusajelt raputas Wif pead.

„Jõudsin otjusele, et see mul õige tee ei olnud“, vastas ta.

„Jah, jina olid ifta õige kõituv ja määratjeja. Kus ja elad?“

Vastuse asemel küüsis Wif:

„Sina oled ju Kristianias detektiim; mis ja siin teed?“

„Olen lõbureiisil.“

„Minult lõbureiisil? Ma arvan: mitte ärireiisil.“

„Ei.“

Jälle maatas Asbjörn Krag talle teravasti näkku, siis ütles ta:

„Kui ma siin vähe aja eest seal puhveti juures teretasin, oli ju olek õige iseäralik.“

„See oli ootamata kokkusaamine.“

„Jah, aga ja ütlesid ju ise, et jahmatafid. Mis ja jelle all mõtlesid?“

Wif sai silmanähtawalt rahutuks.

„Bealegi tufjatafid ja“, jättas Krag; „harilikult ei tehta ainult kae õlale panemine tufjatast, olgu siis, et — —“

„Et?“

„Kui näitujeks ühtlasi veldaks: Ma w a n g i s t a n j i n d j e a d u j e n i m e l!“

Asbjörn otse ehmatas, kui nägi, kui walgeks noormees äkki näost läks. Wif juule ilmus walus frimpfutuks ja õudne, tuhkhall fahwatus kattis ta nägu. Silmapilk tundis lugupeetud detektiim, et midagi tõsi oli tulemas. Ta andis kaptenile märku, millest see fohe aru sai: ta jõi sloasi tühjaks ja lahkus.

Ka Harald Wif tahtis lahkuda, aga Krag ei lastnud teda lahti.

„Mul on sinuga tõine sõna rääkida“, ütles ta. „Mis pagan oled ja teinud, sestjaidif kui wiie aasta eest siia tulid? Oled ja mõne lolluse teinud? Ega ja ometi ei ole kuri-teole andunud?“

Wif raputas pead.

„Oh, et ma jälle kodus oleksin“, jostistas ta.

„Ohoo, nii on siis sinu asiad.“

„Mina ei ole mingijugust furitööd teinud“, ütles Wif ruttu. „Sellegipärast otjitatse mind.“

„Politsei poolt?“

„Jah.“

„Ütle mulle kõik. Võib olla, woin jind aidata?“

Uvastades mõttis mees Kragi käest kinni.

„Ei, Jumala eest, ei! Erilgul ei wõi ja midagi teha. Üht aga palun: otjustawal pilgul — jina ise näed, mil see on—tee kõik, mis jul wõimalik on, minu päästmiseks. Ma tunnen sinu ojaruust, ja oled geniaalne — —“

Ta tõusis üles. Krag tahtis, et ta weel istuks, aga õnnetu mees liikkas ta kõrmale.

„Kui ja mind tõesti tahad aidata“, ütles ta palunwal pilgul, „siis ära tule mulle nüüd järele. See oleks minule otjefohe hufatujeks.“

Ta ei oodanud wastustki ära, nikutas Kragi poole kohmetult pead ja lahkus kõrtjüst.

Asbjörn Krag oli üffi jäänud. Mis ta praegu näinud ja kuulnud, tegi ta tusajeks. Temal oli kindel tunne, et midagi tõsi liginemas oli, kui ta tusajelt aurifule tagasi läks.

Ta rääkis asja kaptenile ja nad jõudsid otjufele homme linna minna, et noort-Wifi wõib olla fätte leida.

Õdjel magas Asbjörn Krag pahasti ja tõusis hommikul juba umbes kell pool kuus üles. Lõpmata pikkade sadamajälbade ääres oli töö juba täies hoos. Läbi kõrmulufustawa fära fajas ajalehemüüjate hääl. Ta ostis peotäie ajalehti, et aega kunnini eineni lugemisea mööda jaata. Üksluiselt lastis ta filmad weergudest üle fäia.

Ütti kütkestas üks wäite teade ta tähelpanu. Seal seisis, et tuntud Euroopa poliitika- ja riigimees A . . . reifil ümber maailma, linna jõudnud.

Asbjörn Krag tundis jeda iuruust; ta oli temaga ühel juwel Norras tuttawaks jaanud ja talle ta head teinud — ühe fadumaläinud firja fätte toimetanud.

Sügamas mõttes pööras ta lehte.

Seal langes ta pilt kohe päevase kõmu peale, mille hiihlapealkiri talle filma torkas:

**Kardetaw wandeljelts awalikufks
tulnud.**

Gulf wangistufi.

Palawifulijelt luges Krag tüti läbi: poliitjeil olnud juba ammu nohf ninas, et tekkimas olnud rewolutsiooniline organisatsioon... anarhijstlise ijeloomuga... osanitud haritud ringkonnast... enamasti kogemusteta, määratsejad noored inimesjed... ka naisterahwad... tuntud anarhijst Crawford juhatusel, kes Mac Kinley protjesijst tuntud... otjusjeks tehtud kardetaw ettemöte... pommid, sõjariistad... meie poliitjei on löid awalikufks teinud jne. Criti agar on olnud friminaalwahtmeister Hawkins... seni wiis iijstut arreteeritud...

Suurdunud humiga luges Krag: Wangistatute hulgas on juht... püüid...

Kolm kuni neli nime luges ta ruttu; jiiis jeijis järgmine:

„Edasi on wangistatud iits noormees, Harold Wigh; arwatawasti ifandinaarwlane. Olla wiie aasta eest Ameerikasje tulnud. Tema ei ole wandeljeltst küll tegewalt osa wõtnud, kuid on fange kahtluse all. Köif wangid on „Musta tähte“ paigutatud“.

Pikkamisi pani Ushbjörn Krag lehe kofu. Ta teadis kohe, et Harold Wigh ainult Harald Wigi, tema Norra sõbra, ameerikas-tamine oli.

„Waene sõber“, jostistas ta. „Sel kombat oledki ja jiiis effiteele jattunud.“

Samal filmapilgul ilmus kaptan laewalaele. Krag seletas talle asjaloo ära.

Ra kapteni meel oli jüganawasti liigutatud.

„Seda ma juba aimasin, et tal poliitjei kannul oli“, ütles ta. „See asi lähheb temale weel wäga tõijijeks.“

„Ülitõijijeks. Just Mac Kinley tapmijse järele ei osta Ameerika mehed nalja. Ühhdalt: tema lugu on lauldud; ta on otjas.“

Kaptan otjas ja waatas linna poole. Seal tõusis „Must täht“ majade ääretumast kiiwimereft üles nagu tume, ahwardaw udupillw.

„Olen findel“, ütles Ushbjörn Krag rahulikult, „et ainult nooruslik lollus ta finna wiis, kus ta nüüd wiib.“

Kaptan kehitas olasid.

„Wõib olla. Kuid ameeriklased ei saa jellest aru; kadunud on ta igatahes.“

„Kui talle keegi appi ei lähe.“

Ullatatult waatas kaptan detektiiwile näkku.

„Tema on norralane“, jatkas Krag.

„Mis kasu see talle jaadab!“

„Peale jelle on mul wana ülekohus heaks teha.“

„Ütle, Krag“, hüüdis kaptan, „kas usud tõesti, et teda wõib päästa?“

„Ükski asi pole wõimata“, wastas detektiiw. „Mina olen walmis wiimast ijegi kõige kõwemast wangimajast päästma, kui mul jelleks küllalt aega on. Millal sõidab aurik teele?“

„Täna õhtupoolikul kell kuus.“

„See on liig wära. Sa pead 12 tundi ootama. Põgenemist ei saa „Mustast tähest“ nii ruttu toime panna.“

„Kas ja jiiis tõesti tahad seaduse wastu talitada?“

„Jah.“

„Sel wõiks halwad tulemused olla“.

„Ega's ma lambapea ei ole. Tean, kuidas pean olema. Ühhdalt: kas tahad 12 tundi oodata?“

„Kui ma nüüd ei ütlen?“

„Siis lähen ma jalamaid maale. Minul on findel nõu — katset teha.“

Kaptan waatas Ushbjörn Kragile näkku. Ta tundis sõpra.

„Hea küll“, ütles ta, „ma ootan 12 tundi.“

„Täna“, oli wastus.

Detektiiw wõttis kaptani käe alt finni ja jalutas temaga laewalael.

„Nüüd jöome einet“, jatkas ta, „jst meil on raske päewatöö ees“.

Kaptanile näis, nagu oleks Krag teijeks muutunud, palju rõõmsamaks; ta nägu säras energias ja julguseft.

Nüüd oli Ushbjörn Krag jälle tegewuses.

2.

Kõrge külaline.

Eine juures algas kaptan uuesti juttu.

„Kas ei oleks kõige parem, kui sa konsuli poole pööratsid?“ küüis ta.

„Sel poleks minajugust tagajärge“, wastas Ushbjörn Krag. „Juba konsuli esimene palwe, wangistatud noormeeft wabastada, ärataks kufsumata asjasse segamijse pärast meelepaha tormi.“

„Kuidas mõtled ja teda jiiis „Mustast tähest“ wabastada?“

„Ütlejin juba: aitan teda põgeneda.“

„See ei lähe jul iialgi korra.“

„Pea b minema. Kardad sa?“

„Ei“, wastas Norra kaptan, „jiiis mitte, kui jina asja juhüd. On jul plaan juba walmis?“

„Jah; aga iijsi ei saa ma jeda teostada“.

„Mina aitan find.“

„Täna, wana sõber, jeda ma teadfin, aga mul puudub weel üks mees.“

Kapten mõtles järele.

„Kahetsa minu meestest on norralased.“

„Tunnen neid kõiki“, vastas Krag, „ja tean kindlasti, et neist igauks jelle loo heameelega kaasa teeks, eriti, kui ühe kodumalase elu kaalul seisab. Aga mul peab olema mees, kes feelt oskab.“

„Siis joomitan ma Johni, teist tüüri-meest“, ütles kapten ja kõlistas. „See on tore poisj. Mitu aastat teenis ta miljonääride löbulaewadel.“

Juba mõne minuti järele seisj teine tüüri-mees kajutis.

„Istuge“, ütles kapten, „ja mõtke ka einet. Meil on Teiega midagi rääkida.“

John oli kobe nõus, niipea kui kuulis, mis asjast jutt oli. Ta oli üsna õnnelik, et tohtis teistega ühes minna; ühtlast oli ta aga ka üllatatud plaani kuulmata jutuwuhest. Pagana keeruline asi!

Oli ijeloomustaw, et ei kapten ega tüüri-mees küsida ei kohmanud, misjugune oja neile ettevõttes oli määratud. Nad usaldasid Kragi ja jätsid kõik tema hoolde.

Pärast einet läks Asbjörn Krag oma ruumi, kus ta tüki aega kõlistas. Kajutist uuesti ilmudes oli tal must fast käes. Selle fasti pani ta lauale. Kasti lahti tehes ütles ta:

„Kristianiaast lahtudes oli mul tunne, et mind mõnesse loosse kistakse. Larkuse põhjustel mõtjin jelle fasti kaasa. Jial ei tohi ta puududa, kus Asbjörn Kragil maja on abi anda.“

Luff andis pragijedes järele: fast oli lahti. Uudishimulikult filmitsejid tüüri-mees ja kapten jeda.

„Mõiks uskuda“, ütles tüüri-mees, „jah, mõiks uskuda, et murdmarias olete ja mitte detektiiv.“

Asbjörn Krag naeris laginal.

Fast oli kaunis juur, tavalikust käjikohturist suurem, ja tal oli faks wahet. Ühest wahest paistjid wastu mitmesugused tööriistad. Seal oli puure igas suuruses, nõõpnõela juurufest poole meetri pikkujeni. Oli mitmesuguseid wärtnaid, muukrandu, kangajid, ijegi klaasi lõikamise teemant ei puudunud, samuti potife tõrwa ruutude kookumäärimiseks, et nad ei kõlijeks, kui Asbjörn Kragil nõu oli mõnda afnaruutu katki lõigata.

Krag mõttis fastist wälja faks kitsast tööriista: puuri ja sae.

„Need asjad“, ütles ta tööriistu kael kaaludes, „on tehtud kõige kõwemast terasest,

misba Esjeni terasestehastes üleüldse walmistatakse.“

„Mis ja nendega teed?“ küsjs kapten huwiga.

„Mis te siin näete“, wastas detektiiv, „peab weel enne õhtut norralase Harald Witi käes olema.“

„Kudas ja sellega toime jaad?“

„See on tühi asi.“

Kapten naeratas.

„Miks ja naerad?“ küsjs Krag.

„Naeran, et nimelt Norramaa kõige tublim detektiiv jelle ette mõtab.“

Müüd jäi Krag tõsijeks.

„Palun, pea meeles, et ma kõige pealt Kristiania politsei teenistuses ei seisja. Töötan erawiihil. Mina ei ole detektiiv politseinikuna, waid töotan, jelle ala wastu huwi tundes ja põnewuse pärast, mis sellega seotud. Juba mitu korda olen ma politseile wastu töötanud, ainult et inimesi kitsikufest päästa. Pealegi olen kindel, et noor norralane ainult oma kerglase ijeloomu tagajärjel wõrkudesje jattus, ilma et dieti oleks järele mõtelnud, misjugustel kardetawatel teedel ta fäis. Ja siis“, lõpetas Krag fasti luffu finni pannes, „õtjin ma põnewust ja ärewust, kus aga leian. Juba neli kuud olen töötas. Sellepärast tundjin wiimajel ajal ka juurt igawust.“

Ta waatas kella.

„Kell on juba kümme“, ütles ta. „Kui meie joowime õnnetat weel enne kella kahtteistkümme wangikojast wabastada, siis peame tööle hakkama. Meil pole aega kaotada.“

„Anna meile oma käjud“, ütles kapten.

„Koh siis“, wastas Krag. „Teie tüüri-mees, jääte esialgul laewale; kapten tuleb minuga ühes.“

Krag filmitsej kapteni.

„Sinu riided on wõimatud“, ütles ta. „Pane harilikud riided selga.“

Kapten nikutas pead.

„Sest jaab alles lõbu“, wastas ta.

Riidesjepanet läks ruttu. Aga kui kapten oma kajutist wälja astus, pani teda Asbjörn Kragi muutunud wäljanõgemine kohmetama. See, kes seisjs tema ees, ei olnud etiam Norra detektiiv, waid elatanud herra, nähtawasti diplomaat. Habe ja põskhabe olid hallid; nõõpaugus kandis ta ordupaela.

„Wälk ja pauk“, hüüdis kapten, „täna mängime peene herra oja!“

Krag mõttis hommikulehe taskust ja luges artikli, mis hommitul ta tähelpanu küttes-tanud, waljusti ette. See oli teade kuulsa

ja tuntud poliitikamehe K.-i tulekust jia linna tema maailmareisil.

„Mii olen ma siis kuulus diplomaat“, ütles detektiiv.

Kapten filmitjes teda kohmetult.

„Sa mis osa on siis minul täita?“ küsis ta.

„Sina oled minu sekretäär.“

„Suurepäraline! Müüd ma mõistan. Kuulus diplomaat ja tema sekretäär lähewad wangikoda waatama.“

„Kust.“

„Aga kui õige kõrge herra asjast kuulda saab, mis siis?“

„Siis panen ta õige pea waikima jellega, et talle ütlen, kes ma olen. Tegim temale furd, kui ta Norra läbi sõitis, wäikeste heateo. Kaduma oli läinud wäga tähtis kiri. Mäed siin jeda briljant-nõela, kapten?“

„Lore nõel!“

„Selle kinkis ta mulle. Iga aasta kuulab ta oma maa ametliku ehitaja kaudu minu termise järele. Juhtub meile midagi paha, siis wõin tema abi peale loota.“

Müüd oli kaptenil pilt selge.

„Muidugi teada, peame mõnes linna kõige peenemas hotellis elama ja siis elamegi. Kuna jina riideid wahetajid, tellisin toad ära. Hotellis arwatakse meid kahets juurijugu prantslajeks, kes autol kuskilt teigest linnast tulewad.“

„Aga auto?“

„Wõime ükskõik kust wõtta.“

Pool tundi hiljem peatas hotelli ees tore, roheline automobiil. Pühalikult astusid Asbjörn Krag ja kapten tõllast wälja, wastu ruttawatele hotelliteenijatele waewalt filma waadates. Palamaid juhutati herrad nende tubadesse, — kaks juurt ruumi teisel korral — mis jada dollari päewast maksid.

„Meil on nõu täna õhtul Melba kontsertile minna“, ütles Krag uksehoidjale, talle wiiejadollari list üle andes, „muretsege, et meil piletid oleks.“

Alma, et wastust oleks oodanud wõi piletide hinda küsinud, pööras ta uksehoidjale selja.

Herrad läksid hotelli aeda kontserti kuulama. Krag kuulas Euroopa diplomaadi järele. Kas ta juba üles on tõusnud?

„Juba ainmu“, oli wastus. „Eksjellents wiib praegu jaadiku juures.“

„Ja tema sekretäär?“

„On ka jaadiku juures.“

„Onn on meiega“, sõjistas Krag kaptenile, kui kelnar lahkus.

Kapten nautis foredat muusikat, mida peidetud orkester tegi ja mis üle aia hoomas,

andumusega. Kui ta pärast tüki lõppu küsides tahtis Kragi poole pöördada, oli see kadunud.

Kapten jäi rahulikult ootama. Ta ei imestanud Kragi üle iialgi.

Umbes weerand tunni pärast tuli detektiiv tagasi.

„See oleks müüd forras.“

„Mis asi?“

„Wangikoja direktor teab, et tuleme.“

„Kas teatate jeda harilikku kirjaga?“

„Jah, aga tema eksjellentsi kirjapooenal ja umbriful on krahwi kroon.“

„Kust te need kätte saite?“

„Sa kuuljid ju, et eksjellents wälja on läinud.“

„Jah, aga —“

„On ju iseenejst mõista, et ma siis tema ruumides natuke ringi waatasin.“

„Sa mängid kardetawat mängu.“

„Jah,“ wastas Krag, „aga ainult siis jaawutatakse ka juur wõit.“

Ta waatas kella.

„Kell on ükssteifkümme“, ütles ta tajakesti, „kell kaksteifkümme peame wangimajas olema. Seni on meil weel natuke aega, tule, naudime muusikat!“

Lore oli sõit, mis norralased juure linna päikesest walgustatud tänavatel ja kuldwaaridel tegid. Osawasti juhtis autojuht tugewa auto läbi hiiga-murru, mille kära sõitjaid peaaegu oma sõidu otstarbe unustama pani. Täpipealt kell kaksteifkümme peatas auto määratu suure wangimaja ees, mille röösked müürid ifegi umbruskonna õhu näifid külmemaks tegemat.

Põõfumal päuel astus kapten autoft wälja, kui ettevalmistust nägi, mis nende wastuwõtmijsks tehtud. Wangimaja ufje ees seifid mitmed ametnikud, nende kestel direktor ife, kes Asbjörn Kragi aupatlikult tereatas.

Detektiiv etendas oma osa hiilgawalt. Naeratas ülevalt alla lahkesti ja awaldas rõõmu, et kõige juuremat wangimaja maailmas wõis näha ja tema fissejeadega tutwuneda; ta olla nende juurepärastusest kaugel idas juba ainmu palju kuulnud.

Direktor kumardas meelitatult ja saatis „kõrge külalise“ mitmesugustest osakondadest läbi. Mitu wangikoja ametnikku järgnesid neile aufarklikul kaugusel.

Müüd algas pikk, wäsitaw, mitu tundi kestew rännak; igal pool oli Asbjörn Krag juba warem käinud. „Kõrgeauuline“ aga awaldas juurt huwi; kuulas täpipealt wangide käefäigu järele, kõneles nendega tõifelt ja põimis wahetewahel ka piiblisõnu ja

manitjuji hulka. Kui nad hulga korridore, tööruume ja kange läbi rännanud, avas direktor ühe ukse, ja norralased wiibisid äkki wangikoja kriminaalmuuseumis.

Kapten jahmatas. Ta wiibis ruumis, mille seinad ülevalt alla täis olid kirweid, köik teravad ja haljad, nii et filmi peletasid.

"Timufate kirweid", seletas direktor. "Kokku on meil neid 125. See siin on neist kõige wanem. Luntud mitmekordne mõrtsukas Barry hukati jellega nelja inimee eest ära. Selle kirwega raiuti maha mõrtsuka Jacksoni pea ja jellega hukati Lincoln mõrtsukas.

Direktor andis ajaloolise ülewaate kõigist kirwestest. Åsbjörn Krag awaldas suurt huwi, kuigi ta juba enne kõigest oli kuulnud.

Järgmises ruumis, juur saal, mis ülevalt walguje sai, seisis wõllas ja nõörid.

Siis käidi läbi terve rida ruume, milles kõige mitmekesijemad murdwarga tööriistad ajetasid. Seal oli muukraudu, kange ja puure tuhanda kaupa.

Kõrwalseiswas toas rippusid tapariistad. Igal neist oli oma kurb ajalugu. Mõnel noal leidus weel weremärke. Iga asja all seisid kedel ajalooaga. Ühe wifati all seisid: „Selle wifatiga löi talumees Pearson oma naabril M. C. Chartyl 24. nowembril 1836 pea maha. Pearson poodi wõllasse nr. 11.“

Siis oli kõikjugu sõjariistu; raudkange ja murtud tooljalgu, aga ka nuge ja remolw-rid.

Nende õudsete fogude nägemine awaldas Norra kapteni peale määratu mulje.

Åsbjörn Krag küsis:

„Kui suur, ütlete Teile, herra direktor, on selle wangimaja elanikkude hulk.“

„Rahkstatuhat katsjada katskummend-wiis, ekstjellents.“

„Kõrge külaline“ näis järele mõtlewat.

„Kas ei ole Teile weel iial mõte tulnud“, ütles ta, „et see wangide sõjawägi ühel ööl wõiks mäsju teha, kongidest wälja tungida, ametnikud ära tappa ja selle hirmja sõjariis-tade fogu ära wõtta?“

Naeratades wastas direktor:

„„Must täht“ ei laje ühtegi wangi oma ruumide wahelt wälja.“

„Ei, mististi mitte; aga kui see sünniks, siis oleks see öö uinuwale linnale õudseteks õõks.“

Uuesti naeratas direktor.

„Ekstjellents wõiwad rahulikult magada“, ütles ta.

Nad lähenesid aastajadafid wanale tornile, efiatgjele wangimajale.

„Siin asuwad uurimise all seiswad wangid“, seletas direktor. „Nüüd läheme hiljuti

awalikuks tehtud wandeljeltji kangelaste juure.“

„Kõrgeauline“ jahmatas.

„Wandeljelt?“

„Jah. Kas ekstjellents pole hommitulehti lugenud?“

„Ei, parafu mitte“, wastas „kõrgeauline“, „kahjuks pole ma seda teinud.“

Direktor teatas asjast lähemalt.

„Meie jaine peamehe Grambury, kes ka Mc. Kinley asjasse segatud, siis ei jaadud ta süüdi selgeks teha, nüüd istub ta lõffus.“

„Mind huwitaks külastäik eriti neis kongides“, ütles Krag.

Nad olid nüüd juurde hoonesse jõudnud, kust neile wanade müüride mastik õhk wastu hoolwas.

„Kõige pealt siin üks noormees“, ütles direktor, wõtit kongi ukse luffu pistes, „Harold Wigh on ta nimi. Olla Skandinaawiaft pärit.“

Åsbjörn Krag seadis oma küsimise nüüd nii, et direktor, niipea kui kongi uks lahti, selle peale pidi wastama: „Üksna õige, ekstjellents!“ ja seda nii waljusti, et wang seda wõis kuulda.

Åsbjörn Krag astus kongi. Kahmatult ja märjedes järgnes talle kapten. Hull lugu oli ta ergud wõimatujeni pingule fisku-nud.

Naril foonutas kõhn, wilets inimesefogu, kes ules tõusis, niipea kui Åsbjörn Kragi järele wangikoja direktor kongi astus. See oli Harold Wif.

3.

Ainult sellest raamatust leiate wäsetee.

Kapten heitis detektiwile kiire, tähelepa-newa pilgu.

Mis küll siis sünniks, mõtles ta, kui wae-ne wang Åsbjörn Kragi ära tunneks. Kas jaksaks ta enese üle sedawõrd walitfeda, et ennast ära ei annaks? Ja kui ta teda ära ei tunnud — ja see oli tõenäolijem —, kudas tahtis Åsbjörn Krag talle siis asjad ära anda, mis talle põgenemise pidid wõimaldam-a?

Tuimast ja huwitujeta wõhtis Harold Wif tulijatele wastu. Åsbjörn Krag märkas, et mure ta näole sügawad fortjud oli kaewa-nud.

„See on üks wiieft wangistatust“, seletas direktor.

Detektiw noogutas pead ja waatas kella.

Kaptenile paistis filma, et Krag kella kaua käes hoibis. See oli masfiimne kaplite-ga kuldfell, millel ijaaralikud ilustufed peal

olid. Kapteni imestus polnud väike, kui nägi, kuidas Asbjörn Krag kellaga ümber käis; aga kui ta pilk Harald Vikile langes, aimas ta kohe, mis see tähendas. Nagu nõidumuses wahtis õnnetu mees mitu sekundit kella, kuna ta nagu kõige juuremat imestust ilmutas. Aga see imestus kestis ainult mõne sekundi; siis jäi mees jälle tuimaks ja ojavõtmatuks. Kapten oletas, et defektiiv ennaft kella läbi õnnetule oli tutvustanud.

Direktor polnud jeda tähelegi pannud. Tema arvamise järele andis „kõrge külaline“ jelle läbi märku, et ta enam aega wiita ei taha. Salajas jüdamas oli kapten noorele norralajele tänulik, et ta otjustamal filmapilgul enese üle oli ojanud hästi walitsjeda.

„Kõrge külaline“ ütles wangile nüüd mõned troostijõnad. Suure ojavõtmega juhtis ta jutu waimulikku walda; nii direktor kui kapten kuulajid pahwelikult. Krag oli üleüldse terwe jutu jookjul mitu korda piiblit ja religiooni maininud ja kapten oli jelle üle imestanud; nüüd aga jai ta aru, et just see Kragi kawatjustega kokku läks.

Igas kongis seisis ka piibel, nii ka jün. Krag läks laua juure ja wõttis sealt raamatu, mis õige juur oli.

„Teile, mu noor sõber“, ütles „kõrge külaline“ kõijel häälel, „tean ma üht piiblijalmi, millest ma usun, et ta Teile Teile üffikus, mahajäetud, meeleheitlikus seisukorras wõib troosti pakkuda.“

Asbjörn kobas oma taskuid, jelle juures ütles ta poolwaljusti: „Kuhu olen ma siis prillid jätnud?“ Wiimaks leidis ta nad kätte ja seadis juure arwamatafilmusega ninale; siis hakkas ta piibliist teatud tükki ette lugema. Kapten märkas, et nüüd temale oli õige aeg tulnud kasulik olla. Krag seisis wõredaga kaetud afna juures, selg walguje poole, ja hoidis raamatut näo ligidal, nii et juuresolijatel wõimata oli tema nagu näha. Ta luges warisewal häälel kaunis pikka piiblitükki. Kuid kapten märkas, et direktor salamahti aegutas.

Kapten, kes tähelepanu Kragi pealt tahtis kõrwale juhtida, pööras direktori poole ja küsis:

„See kong on hästi walge“.

Wiisakalt wastas direktor:

„See tuleb toa kõrgusest. Siit ülevalt wõib alla linna katustele waadata.“

„Mina usun“, jätkas kapten, „et wangid parema meelega tükkifest sinitaewast näha soowivad.“

Direktor näitas wälja.

„Nad wõiwad jün ka taewast näha,“ tähendas ta. „Üleüldse on uuringise all seis-

watel wangidel olud lahendamad, kui neil, kes oma karistusaega istuwad.“

Krag oli nüüd lugemise lõpetanud ja pani raamatu tasakesi finni. Ojavõtmikude sõnadega ulatas ta raamatu wangile.

„Wõtte see raamat, mu armas, effiteele jattunud noormees, uurige jeda; hoidke teda kabe käega finni. Minult jellest raamatust leiate pääjete!“

Harald Vik wõttis raamatu ja kapten nägi, et ta jelle kramplikult finni pigistas; jest ta jõrmed läkjid otje walgets.

Seni oli Asbjörn Krag ruttu direktori poole pööranud.

„Loodan, et ma Teile oma pikkade kõnedega ei tüüta“, ütles ta.

„Mitte sugugi“, wastas direktor, „waid rõõmustan, et ekstjellents ka waeste wangide hingedõnnistuse peale mõtleb.“

„See on ka kõige tähtsam“, ütles „kõrge herra“ ja pistis prillid jälle taskusse.

„Midagi pole tähtsam, kui just see“, wastas direktor waga kõijelt ja juhtis külalised korridori mööda lähema kongi juure.

See oli wandeljeltji ninamehe Crambury kong.

Kui Krag tahtis harilikku kõnet pidada, hakkas anarhist teda kõige jämedamate sõnadega kiruma.

Suure imestuse pärast kaotas Krag prillid ja waatas direktorile kohkudes otja; jee tegi käeliiqutuse ja noomis wangi. Ta ütles wangile, et jee herra üks tähtsamatest Euroopa diplomaatidest olla, kes nüüd tema kongis wiibimat.

Pealetungima uudishimuga filmitjes anarhist „kõrget herrat“, tasakesi enese ette pomisedes, et just jee mees wäärt olla oda otjas istuma.

„Kõrge herra“ taganes ruttu ukse juure ja jäi alles siis rahule, kui kongiüks tema taga finni oli läinud. Ta äigas käega üle hõbehärmas juuste ja ütles:

„Oli jee aqa hirmus inimene — kole!“

Kaastundlikult naeratades tahtis direktor teda edasi jaata, aga „kõrge herra“ oli õige kartlikuks saanud.

„On siis kõik wandeljeltslased niisugused kui jee — tähendab: nii jämedad, kes usulift troosti ei taha?“ küsis ta.

„Nah“, wastas direktor, „kangekaelsed on nad kõik.“

„Siis on parem lõpetada. Niisugused lood äritawad mind. On hirmjad, wastikud inimesed! — Pealegi, kell on ka juba pool wiis.“

„Nagu ekstjellents soowivad“, ütles direktor wiisakasti kummardades.

Ka direktor oli nähtavasti töömüts, et väsitaw rännak forð ju lõppes. Ta juhtis külalised wangimaja ukse juure tagasi, mille ees neid auto ifka weel ootas. Jälle olid mõned ametnikud aupahtidena kohal.

„Kõrge külaline“ tänas wiisakuse eest ja kahetjes, et tal võimalust ei olnud direktori omastega tuttavaks saada. Kapten ja Krag astusid autosse, mis kiiresti minema kihutas. Direktor jäi maha ja kummardas sügavasti ülestõusmas tolmus. Ta oli ülirõõmsa wiisakas herra.

„Muuseumi“, käskis Krag.

Auto pööras ühte kõrwaltänamasse.

Sõidu ajal ei lausunud Krag sõnagi. Mitu forða pühkis ta taskurätikuga otjaesijelt higi, ja ta käsi wärises filmanähtawalt. Kapten teadis, et määratule põnewusele reaktiioon oli järgnenud. Mõni minut rahu oli talle tarwilik. Aga mis otkis ta muuseumist?

Umbes weeradunnilise sõidu järele peatas auto toreda marmorhoone, juure rahwamuuseumi ees, milles määratunud warandused peitusid. Krag hüüpas efimesena autost wälja; ta oli jälle täis jõupingutust ja energiat.

„Mulle ei ole Teid nüüd enam tarwis“, ütles ta autojuhile ja andis mehele raha. „Peale muuseumis wiibimist jalutame koju!“

Autojuht tänas hea maksu eest; natuke aega hiljem oli juur, roheline auto rahwamurrusse kadunud.

„Kas läheme nüüd muuseumi waatama?“ küsis kapten imestades.

„Tule kaasa“, ütles Krag.

Nad läksid ruttu mitmest saalist läbi. Külaliste arw oli sel päewatunnil kasin; ainult harwa oli mõnda inimest näha. Siin ja seal seisis mõni unine ülewaataja, ja wahetewahel nägid nad ka mõnda naismaalrit, kes mõnda wana meistrit kopeeris.

Wimaks jõudsid nad poolpimedasse foridoori, kus inimesi ei olnud. Siia jäi Åsbjörn Krag seisma ja wõttis paruka kui ka habeme ära. Siis pühkis ta taskurätikuga weel põhjalikult oma nägu — ja oli jälle endine.

„Minult jeda ma tahtsin“, ütles ta.

Wingijuuuse kõrwalukse kaudu jõudsid nad jälle tänawale. Laewas oli wahetajal pilwe läinud, ja paistis, nagu oleks linna peale paha ilm tulemas. Nad kutsusid eji-mese wastutulema trooska oma juure ja nõudsid, et trooskatutjar tõllakummi ules lööks.

„Alabama sadamasse“ hüüdis Krag.

Sinnine tõld marjas neid inimeste filmade eest. Kell 6 olid nad jälle auriku lael.

Seal said nad kofku teise tüürimehega, kes neid kärsitult ootas.

Enne kui Krag enne lõunat laewalt lahkus ja kapten riideid wahetas, oli ta tüürimehele käsu annud.

Detektiiv küsis nüüd, kas käst täidetud.

„All right“, wastas tüürimees.

All kajutis näitas ta Kragile nõõrredelit, mille ta teiste äraoleku puhul walmistanud. Nõõrredel oli tehtud peenikestest nõõridest, aga wäga kõwa.

„Kui pikk?“ küsis Krag.

„Ragu käskijate — kahetsa meetrit“.

„See on hea“.

Åsbjörn Krag seletas talle nüüd oma plaani ära.

„Sa tead wististi juba“, ütles ta kaptenile, „et meie õnnetu juuwend asja nüüd tunneb. Täna õõtel kell kaksteisikümmend on ta oma kongiukse lahti murdnud“.

„Said ja talle asjad ära anda?“

„Andsin talle puuri ja jae. Wuud pole talle waja. Need asjad wõtsin siis taskust, kui, nagu ja mäletad, prille otitiin. Ma panin nad piibli wahetele ja palusin teda, et ta piibli kõwasti käes hoiaks“.

Kapten noogutas mõistwalt pead.

„Aga kui ta kongist tõesti wälja jõuab, mis siis?“

„Siis teab ta selgesti, mis peab tegema. Sest ma panin piibli wahetele ka kirja. Selle sees leiab ta wangikoja põhiplaani; punane kriips näitab teed, mida ta pimedas peab tarwitama. Siis jõuab ta wanaikoda piirawa müüri ääre teatud kohale ja leiab sealt nõõrredeli, mis üle müüri wiskame. Siin ongi see nõõrredel, mille tüürimees teki. Naa-u näed, on redelil mõlemas otjas haagid. Müüri külge kinnitamine ei tee raskust, sest just sealt kohalt on müür kaunis konarline“.

„Aga kuidas toimetad ja nõõri üle müüri?“

„Selle töö teeb tüürimees ära. Näed, siin on „Musta tähe“ ja tema lähema ümbruse kaart. Täpisealt siit kohalt peab Harald Rif üle müüri wõtma. Winstoni tänaw on õõtel inimestest tühi, sest õõdse naabruse päraist seisowad siin ainult ladumajad ja aiad, mitte oaa elumajad ja kauplused. Peale selle on meile pimedus abillioeks. Min, kapten, õnn ei wõi meile selga wõõrda. Sõ saab wime olema. Kas kuulad, et urba wihma sajab. Kell pool kaks kinstutakse lambid tänawatel ära; kell kaks läheb tüürimees ja wiskab redeli üle müüri. Jenni ootame meie „New Kolbornis“, õõkohmifus, mis ainult kuue minuti tee Winstoni tänawast kaugel on.

(Särgneb.)

Claw wõi furnud?

India kirjaniku
Rabindranath Tagore jutt.

1.

Saradajankari, Ranihati pärisheerra majas asuwal lejel ei olnud isa poolt sugulasi. Järjestikku olid nad kõik jurnud. Samuti polnud tal mehe perekonnas kedagi, keda oleks võinud omaks nimetada. Ei meest, ei poega. Mehe wenna Saradajankari poeg oli ta armajam olemus. Veel kaua pärast poja jünnitamist oli ema wäga haige olnud ja tädi oli poja kaswatanud. Kus wõtab mõni naine ihe teise naise lapse ules, seal on kaswataja armastus kaswandiku wastu jeda juurem, jest et tal selleks õigust pole, — ei suguluseõigust, j. t., ei muud kui ainult armastuseõigus. Armastus ei jassa oma õigust maksma panna mingijuguse tõenduse waral, mida jeltskond tunnistaks. Ja ta ei tahagi jeda tõendada; tema hoiab oma elu kaduwat wara kahetõrdsel firega. Nii hoowas kõik leje julutud armastus jelle wäijese lapse peale. Kuid ühel õõjel juri Kadambini ätti. Mingijugusel põhjuel lõpetas ta jüda tuksumise. Muidu läks kõik maailmas endist rada edasi, ainult jes õrnas, wäijeses rinnas, mis armastuse pärast kannatas, jäi ejafell igawesti jaisma.

Et politsei ei tülitaks, kandsid pärisheerra neli bramaani-teenrit furnukeha wälja põletamijele, üksna ilma tjeremooniata. Ranihati põletamiskoht oli külast kangel. Seal jaisis üks onn weelombi kõrwal ja jelle ääres wiigipuu, muud midagi. Kord oli siit üks jõgi läbi woolanud, nüüd aga ära kuiwanud, ja üks oja jellest jõest oli kõrwalijse kraawi lastud, kus jeda furnute tarwis waja oli. Rahwas pidas kraawi jõe osaks ja austas jeda jellena.

Kui furnukeha onni oli kantud, wõtsid neli kandjat istet ja jäid puud ootama. Neg wenis nii pikaks, et kaks meest neljast juba karsituks jaid ja wälja waatama läksid, miks puud weel ei tule. Pärast Nitai ja Gurucharani wäljaminekut jäid Bidhu ja Banamali furnukeha mahwama.

Oli pime õõ. Raksud pilwed kaksid tähtedeta taewast. Mehed istusid waitides pimedas ruumis. Tuletikud ja lambid olid kasuta. Tuletikud olid niisked ja ei tahtnud

kuidagi tuld wõtta ja laternad kustusid ära. Nifa waitimise järele ütles üks meestest: „Wend, oleks hea, kui meil tubakat oleks. Suure rutuga unustasime koju“.

Leine wastas:

„Mina wõin koju jooksta ja kõik tuua, mis tarwis on“.

Aru jaades, miks Banamali koju minna joomis*), ütles Bidhu:

„Taga targemaks! Ja wahetajal pean mina siin üksi istuma!“

Jutt kattes jälle. Wiis minutit näis olemat tunni-pikkune. Endamisi kirusid nad neid, kes olid lainud puud tooma, ja hakkasid juba kähklema, kas nad mitte kuskil lõbusas kohas ei istu. Mingijugust häält polnud kuulda, peale konnade krooksumise wee poolt. Korraga paistis, nagu oleks furnuraam pisut liikunud ja nagu oleks furnu ennast külje peale keeranud. Bidhu ja Banamali wäijesid ja hakkasid jostitama: „Ram, Ram“. Ruumist kajas jügam õhkamine. Samal jilmapilgul jooksid wahid onnist wälja ja lip-pajid tulijel jalul küla poole.

Umber kolme penikoormi järele tulid neile jeltjimehed laternatega wastu. Nad olid tõesti juitjetamas käinud ja ei teadnud midagi puudest. Aga nad jeletasid, üks puu olla maha raiutud ja niipea kui see katti jadetud ja ära lõhutud, toodawat ta jalamaid kohale. Siis jutustasid Bidhu ja Banamali neile, mis onnis jündinud. Nitai ja Gurucharani naersid ja kirusid Bidhut ja Banamalit, et miks nad oma koha pealt ära jooksnud.

Wiibimata läksid nad neljakehi tagasi. Durni astudes nägid nad kõhe, et furnukeha kadunud. Järele oli jäänud ainult tühi raam. Nad wahtisid üksksteijele näkku. Kas oli mõni shaatal ta ära wiinud? Aga ei kufagil polnud wahematti riidehilpu. Wälja minnes nägid nad, et ukse ees mudas warsked jalajäljed olid — wäijesed naise jalajäljed. Saradajankar polnud noor ja waewalt juutsid nad talle jeda lugu ustamaks teha. Ja jellepärast otsustasid nad pikema arupidamise järele temale ütelda, et nad furnukeha ära põletanud.

Gommitu eel, kui puumejed kohale jõudsid, wõlbi neile, et nad töö ilma nendeta ära teinud, jest et need hiljaks jäänud. Kuid oli weel waruks olnud. Sellejuures wõis keegi waewalt kahelda, kuna ju furnukeha sugugi nii kallis asi ei ole, et jeda keegi warastama hakkaks.

*) Kartis waimet.

2.

Sga inimene teab, et ijegi seal, kus wähe-
matti elumärti pole, elu tihti jalamahsti ole-
mas on ja uuesti wõib alata silmanähtawalt
jurnud tehase. Kadambini ei olnud jurnud;
ainult ta elu rattawärt oli mingijugujel põh-
jusel äkki seisma jäänud.

Kui meelemärtus tagasi tuli, näri ta
oma ümber igal pool sugawat wimedust. Le-
male paistis, nagu ei lamaks ta mitte tawa-
litus paigas. Waljusti huiusis ta: „Ode!“
Kuid pimedusest ei tulnud mingijugust was-
tust. Ennast istutule ajades, täis õudu, tuli
talle meele jurnawoodi, ätiline walu rinnas
ja kõripigistaw tunne. Wanem naisjugula-
ne soendas parajasti lapsele piima, kui Ka-
dambini minestanult moodisje langes, ije
lämbuwal häälel üteldes: „Ode, too laps jia,
mina olen raskemini haige“. Sellejärele
muutus kõik mustaks, nagu oleks tindipott
walgele raamatule walatud. Kadambini mä-
lestus ja meelemärtus, kõik firjatähed ilma-
raamatust, faotajid filmapilkselt oma kaju.
Lest ei juutnud enesele meele tuletada, kas
laps teda weel fard armastades tädina oli
hüüdnud, nagu wiimati, wõi ei. Tal ei ol-
nud põrnugi meeles, kas talle, kui ta ilmaft
lahkus, et jurna lõputa uurimata walda pi-
talle teekonnale minna, lahkumisannina oli
weel kaasa annud õrnust, armastuse läbiweo-
tolli tumma maa tarwis.

Kõige pealt, ujun ma, arwas ta jeda üffi-
kut pimedat fohta Mama majaks, kus pole
muud midagi näha, midagi kuulda, midagi
teha, kui ainult igawesti walwata. Aga kui
talle läbi awatud ufse film, niiske tuul peale
puhus, ja ta konnade krooksumist kuulis, tuli
talle filmapilgul meele ta lühiteje elu wihma-
aeg ja ta tundis oma sugulust maaga. Siis
jähwatas wälk, ja ta nägi kraawi, wiigipuud,
laia lagendikku, faugeid puid. Talle tuli
meele, kuidas ta nii mõnigi fard kuulwalgel
jia kraawikaldale suprema tulnud ja kui
õudne paistnud surm, kui ta põletamisepai-
gas oli näinud mõnda jurnuteha.

Tema esimene mõte oli tagasi foju min-
na. Aga siis kõneles ta: „Olen jurnud. Kui-
das wõin ma foju minna? See tooks neile
õnnetust. Olen elu-funingriigist lahkunud.
Olen ije enese waim“.

Kui asti nii ei oleks, otjustas ta, kuidas
oleks ta siis Saradafankari hästiwalwatud
naiskojast wälja jaanud ja keisrõõjel jia kau-
gele jurnutepõletamisfohta jõudnud? Ka
kui jurnupruuqid weel polnud lõpetatud, ku-
hu olid mehjed läinud, kes ta pidid ära põle-
tama? Ta tuletas enesele meele oma jurna-

tunni Saradafankari heledasti walgustatud
majas ja leidis enda nüüd üffipäinis kaugeft,
üffikut, pimedalt põletamispaigalt. Wikti-
sti polnud ta enam maife waldtonna elanik:
Wiktisti oli ta õuduse, paha ettetähenduse
loom — ijeeneje waim!

Need mõtted käristasid fatti kõik jidemed,
mis teda maailmaga ühendajid. Ta tundis,
et temas uinus muinasjutulik jõud, piirita
wabadus. Ta wõis teha, mis tahtis, minna,
kuhu tahtis. Waimustuses meeletu sellest
uueft mõtte“ jooksis ta onnist tuulepuhan-
guna wälja ja seisjis põletamispaigas. Sga-
jugune häbi ja hirmutunne oli temast kadu-
nud.

Aga edajijammudes wäjisid ta jalad ja
roidus ta feha. Lagendik oli ääretu: siin ja
jeal riisipõllud; wahetewahel leidis ta enda
põlwini wees seismaft.

Kaidu esimeje ao ajal fuulis ta kauge-
majade juures kaswawate bambuse pööjastest
üht wõi kaht lindu hüüdwat. Ja nüüd ta-
bas teda hirm. Ta ei osanud enesele ette fu-
jutada, misjugune waheford nüüd tema ja
maa kui ta elawate wahel walitjes. Kurni
ta lagendikul ja põletamispaigas wiibis, fae-
tud pimedast wõft, oli ta hirmuta olnud —
ije oma funingriigi kodanikuna. Wäewawal-
gel täitsid inimeste elukohad ta hirmuga.
Inimejed ja waimud fardawad üksteist, sest
nende juguwõjad elawad teine teijel pool sur-
majõe kaldal.

3.

Kiided nõretajid tal muddast, ijeärälisjed
mõtted ja wõfine rännak olid talle nõdrameel-
je wälimuse annud. Tõesti, tema olet oli
niisugune, mis igas inimeses õudusetunde
äratas. Dimeks oli esimene, kes teda nägi,
keegi rändaja. See ligines talle ja ütles:
„Ema, ja näed wälja nagu aus naine. Aga
kuhu ja lähed nii, üffi ja neis riietes?“

Kadambini, kes oma mõtteid ei jaksanud
foguda, wahkis talle tarretult waitides näk-
ku. Ta ei juutnud enesele ette kujutada, et ta
maailmaga alles ühenduses oli, et ta wälja
nägi nagu aus naine ja et rändaja temalt
midagi küsijis.

Tasa ütles mees: „Tule, ema, ma faadan
ju foju. Ütle ainult, kus ja elad“.

Kadambini mõtles järele. Mä majasse
tagasi minna oleks olnud naurus ja isamaja
tal ei olnud. Talle tuli meele noore-ea fõb-
ranna. Ta ei olnud Jogramahat enam lapse-
cast faadif näinud, aga nad olid wahetewahel
firju wahetanud. Kord oli nende wahel fa
tüli olnud, kuna nimelt Kadambini selgetä
teha oli püüdnud, et ta armastus Jogramaha

waistu piirita olla, kuna sõbranna furtis, et Kadambini teda nii ei armastawat. kui Jogmaya teda. Kuid nad olid kindlad usus, et neid, kui nad furd meel fokku jaaksid, teegi enam ei juudaks lahutada.

Kadambini ütles rändajale: „Soovin minna Nisindapuri Sripati majasje“.

Kuna rändaja teel oli Kalkuttasje, siis seisis Nisindapur ta tee ääres, kui ta mitte just ligidal. Ja nii saatis ta Kadambini Sripati majasje ja sõbrannad nägid üksteist jälle. Eestkätt ei tunnud nad üksteist enam ära, aga ajajookful tulid neile nende näojooned nooresteast jälle meele.

„Misjugune õnn!“ ütles Jogmaya. „Ma ei ole unesti aimanud, et sind veel näha jaan. Aga kust ja siia jäid, õde! Mia teenijrd ei lastnud sind wististi mitte ära tulla?“

Kadambini wakis ja ütles wiimaks:

„Õde, ära räägi minu äiaft. Anna mulle wäite toanurgate ja jäta mu oma teenijaks: tahan sinu tööd ära teha“.

„Mis?“ hüüdis Jogmaya. „Sina minu teenijaks? Mis, sina oled ju minu armsam sõbranna, minu —“ ja nii edasi.

Samal filmapilgul astus Sripati tupp. Kadambini wahtis temale filmapilgu tarretult näkku ja läks siis wälja. Ta jättis oma pea katmata ja ei ilmutanud wähematki kolbustunnet ega arwakkust. Jogmaya, kartes, et Sripati tema sõbrannast mõiks wale- arwamise omandada, hakkas mingisugust kunstlikku seletust pajatama. Aga Sripati, kes heatahtlikult kõigega nõus oli, mis Jogmaya ütles, katkestas ta kõne ja jättis naisesje rahuldamata mulje.

Kadambini oli tulnud, aga ta ei sobinud sõbrannaga; jurm seisis nende wahel. Ta ei tunnud teise waistu südamlikkust, niikaua kui teda ta oma elu segas, ja see teadwus jäi. Kadambini wahtis Jogmayale tihti näkku ja haudus oma ette, mõteldes:

„Temal on mees ja oma töö, ta elab maailmas, mis minu maailmast kaugel. Tema jagab armastust ja kohust maailma inimestega; mina olen tühi wari; tema elab elamate festel, mina wiibin igawikus“.

Ka Jogmaya tundis rahuldamatust, ei jaksanud aga aru saada: miks. Naised jala- duslikku ei armasta, sest ehk küll teadmatust saab ümber muuta luuleks, kangelusets, õpet- luseks, majapidamisje ei saa seda ometi ial mahutada. Sellepärast, kui naine midagi ei mõista, siis häwitab wõi unustab ta selle ära, wõi ta moodustab selle uueks, ise oma tarwidusets; ja kui ta sel teel sellega walmis ei saa, siis on ta selle peale pahane. Mida juuremaks Kadambini juhmus kaswas, seda

färjitumaks sai Jogmaya tema waistu, enes- jelt imestades küsides, mis mure- ta hinge dieti rõhub.

Siis terkis uus hädaoht efile: Kadambi- ni hakkas ijeennast kartma; ometi ei jaanud ta enese eest põgeneda. Meed, kes waine fardawad, fardawad neid, kes nende taga wiibiwad; kuhu nad ei näe, seal peitub hirm. Aga Kadambini kõigejuurem hirm peitus tas eneses, sest ta ei kartnud midagi wälift. Dõ jurmawaitujes, ütji oma toas tijendas ta; õhtul, nähes ise oma warju lambi walgujel, wabises ta terve keha. Tema arglikkust nä- hes, hakkas terve maja kartma; nii teenijad kui ka Jogmaya ise hakkasid tonte nägema.

Ühel kestkööl tuli Kadambini nuttes oma toast wälja ja ahastas Jogmaya ukse taga:

„Õde, õde, luba, et sinu jalgade ees la- man! Ära jäta mind üksi!“

Jogmaya wiha polnud ta hirmuift wä- hem. Ta oletis Kadambini heameelega jala- maid majast wälja kihutanud. Heatahtlikul Sripatil läks juure waewaga korda küllalift rahustada ja lähemasje tupp. jaata.

Järgmisel päewal kutsuti Sripati oota- matast naise tupp. Jogmaya hakkas talle ägedalt etteheiteid tegema:

„Sina, oled ja kellegi mees? Üks naine paneb oma äia majast plehtu ja tuleb sinu majasje; juba kuu aega on mööbas ja sina pole veel poole sõnagagi mõista annud, et ta lahtuks, ja ma ei ole sinu poolt veel wähe- matki protesti kuulnud. Kas oleksid nii hea ja annaksid seletust? Teie, mehed, olete kõik ühesugused!“

Enamjagu mehi tunneb oma naiste was- tu niisugust arusaamata armastust, et enes- tele täie tahtega lajewad ületohut teha. Ehk küll Sripati walmis oli Jogmayat liigutama ja talle wanduma, et tema sõbralift huwi abi- ta, aga ilusa Kadambini waistu mitte põrmu- festki suurem polnud kui see olla tohtis, ei jaksanud ta seda oma ülespidamisje ometi lõendada. Tema armas, et mahajäetud lese- ga äia majas wististi nii farmisti ümber käidud, et ta seda enam wälja kannatada ei suutnud ja siis põgenema oli sunnitud. Ja kuna tal ei isa ega ema ei olnud, kuidas mõis ta siis teda minema ajada? Niimoodi rääki- des lõpetas ta asja, sest tal ei olnud kaldu- wust Kadambini piinata sellega, et temalt ta asjade üle lähemaid teateid küsij.

Siis wõttis ta naine tarwitusele teised abinõud, et oma mehele ligi pääseda, funni Sripati wiimaks aru sai, et ta asjast Kadam- bini äiale rahu pärast pidi teatama. Kirja tagajärg, mõlles ta, ei mõiks rahuldada, ja sellepärast otjustas ta Ranibati minna ja

siis selle järele küia, mis ta seal kuulis.

Mii lahtus Sripati, ja Jogmaya ütles Kadambinile:

„Sõbranna, sinul ei kõlba kauemaks jüia jääda. Sest mis ütlevad inimesed?“

Kadambini wahtis Jogmayale tarretult näkku ja wastas:

„Mis on mul inimestega asja?“

Jogmaya oli üllatatud. Siis ütles ta terawasti:

„Kui jul inimestega asja ei ole, siis on seda meil; jst kuidas wõime meie õigeks arwata oma majas kinni hoida naist, kes teistest majast pärit?“

„Kus on minu äia maja?“ küüsis Kadambini.

„Wõtku tont!“ mõtles Jogmaya. „Ei tea, mis see wilets naine nüüd weel ütleb?“

Wäga nikkamisi ütles Kadambini:

„Mis on mul teiega tegemist? Olen ma maailmast pärit? Teie naerate, nutate, armastate; igauks hoiab oma; mina ainult waatan, näen. Teie olete inimlikud, mina olen wari. Ei saa aru, miks Jumal minu jüia maailma on jätnud?“

Mii wõõrad olid Kadambini pilk ja kõne, et Jogmaya midagi ta tegutsemisest aru sai, kui ta mitte kõif. Teda mitte ära jaata julgedes ega ka ei midagi temalt enam küüsides lahtus ta ise oma mõtete koorma all.

4.

Kell oli künne õhtul, kui Sripati Ranihatist tagasi jõudis. Maa uppus wihmawallirousje. Päistis, nagu ei oleks wihajadu ja õõ ial enam lõppeda tahtnud.

„Noh?“ küüsis Jogmaya.

„Mul on palju jutustada, filmapilk.“

Nende sõnadega wahetas Sripati riided ja istus õhtulauda; siis heitis ta padjale piipu tõmbama. Ta oli täitja wallatud.

Naine hoidis oma uudishinnu kaua tagasi; siis astus ta Sripati aseme juure ja küüsis: „Mis sa kuulsid?“

„Sina oled kindlasti efinud.“

Jogmaya ärritus tõusis. Naüjed ei efi ial, ja kui nad efiwad, siis ei ütle seda ükski mõistlik mees. Ta teeb paremini, kui efituse omaks tunnistab. Jogmaya lähwas: „Kas tohin kuulda, kuidas?“

Sripati wastas:

„Naine, kelle sa majasje wõüsid, ei ole jüinu Kadambini.“

Naine sai seda kuuldes wäga wihajets, eriti jellepärast, et seda ta mees temale ütles.

„Mis! Mina ei peaks ise oma sõbrannat

tundma! Enne pead weel jüina teda mulle tutvustama! Oled jüina aga tark, tõesti!“

Sripati seletas, et ei ole tarwis selle üle pahandada. Tema wõüwat oma sõnu tõendada. Ei olla kahtlust, et Jogmaya Kadambini jurnud olla.

Jogmaya wastas: „Kuule, kahtlemata oled sa mingisugawie juure wea teinud. Oid mistiski walemajas wõü ajad kõif, mis kuulsid, jegamini. Kes käsüis jüind ennast minna? Kirjuta kiri ja kõif jalgub.“

Sripati oli haawatud, et naine tema õiguse ja õjatusje juures kahtles; tema tõi kõifjugused tõendused wahjele, kuid tagajürgi ei jaanutanud. Weel kestõõjel olid nad elawalt waidlemas ja riidlemas. Ehk nad nüüd küüll jellepõõlest ühel nõul olid, et Kadambini majast peab lahtuma, uskus Sripati, ometi, et küllaline ta naist kõif jee aeg petnud, ennast ta wanaks tuttamaks nimetades, ja Jogmaya arwas, et Kadambini mõni küüderlit naisterahwas on, kuid praeguses weidrujes ei tahtnud ta ometi alla jääda. Megamõõda küüsid nende häaled waljuks, ja nad unustajid, et Kadambi küü forwaltoas magas.

Üks neist ütles: „Oleme kimbus. Küüll julle, küüllsin jeda ise oma forwadega“. Ja teine wastas wihajelt: „Mis mina jellest küüsin! Mina wõüin ise oma küüllmaga näha, efs ole?“

Wimaks ütles Jogmaya: „Noh hea küüll, küülle mulle, küüllal Kadambini küüri?“

Ta mõtles, kui ta leiab wastolu Kadambini jurnapäewa ja mõne Kadambini kirja küüpäewa wahel, et jüis tõendada wõüib, kuidas Sripati efsib.

Sripati nimetas talle Kadambini jurnapäewa ja nad nägid mõlemad, et see just sama päewa eelmine päewa oli, mil ta neile oli tulnud. Jogmaya jüida wärisjes, ja ijegi Sripati oli rahutu.

Samal küüllmapilgul lendas üks lahti; küüste küüll woogas küüsjje ja küüstutas küüllmbi. Küümedus tõmmas küülle taga ja küütis teme toa. Kadambini jefis toas. Kell oli juba peaaegu üks ja wäljas pladises wihma.

Kadambini ütles: „Sõbranna, mina olen jüinu Kadambini, aga ma ei ela enam, waid olen jurnud.“

Jogmaya küülljatas õuduse päüra; Sripati küüll ei küüllnud sõna.

„Aga peale selle, et jurnud olen, pole ma küüud küüllkohut teinud. Ei ole mul küüllpaifa ei elawate ega küüllnute küüllgas. Oh, küüllhu pean ma minema?“

Küttes, nagu tahaks ta magawat küüllõjat küüllmedal wihmaõõl aratada, tõrdas ta weel: „Oh, küüllhu pean ma minema?“

Nende sõnadega lahkus Kadambini sõbrannast, kes pimedas toas minektaades maha kukkus, ja läks wälja maailma enesele pesapaika otsima.

5.

Kaske on ütelda, kuidas Kadambini Rahnihati jõudis. Geefikätt ei näidanud ta ennaft kellelegi, waid wiibis terve päewa näiga tundes ühe templi waremetes. Kui warajane wihmane õhtupoolik süsimustaks muutus ja inimesed majadesse põgenesid, lähenevat tormi kartes, tuli Kadambini oma peiduurkast wälja. Ta süda wabises, kui äia moja juure jõudis; ja kui ta, paku loori näo ette tõmmates, majasse astus, ei keelanud teda ükski teener jeda tegemast, teda teenijaks arwates. Ta wihma woolas maha, ja mets wingus.

Majaproua, Saradajanfari naine, mängis oma lese õega kaarta. Tüdruk wiibis kõõgis. Haike laps magas magadistoas. Kadambini, iga inimese tähelepanekust waba, astus sinna sisse. Mina ei tea, mis ta äia majasse oli tulnud. Ka tema ise ei teadnud jeda; ta tundis ainult, et ta oma last soowis jälle näha. Tal polnud aimugi, kuhu kõigepealt minna ja mis teha.

Walgustatud toas nägi ta magawat last, kel käed ruffikas, palawik furnatud kehask. Last nähes tundis ta süda põlewat janu. Oo, kui ta tohiks jeda piinatud teha oma rinnale pigistada! Samal pilgul järgnes mõte:

„Mind ei ole. Kes näeks jeda! Ta ema armastab seltsi, armastab jutuwestmisi ja mängib kaarta. Kõik aja, mil ta lapse eest hoolitsemise minu hoolde jättis, oli ta ise mureta ja ei tunnud lapse pärast iial rahutust. Kes hoolitseb nüüd lapse eest, nagu mina jeda tegin?”

Laps pööras külje peale ja hüüdis pooleldi unes:

„Tädikene, anna wett!”

Pailaps ei olnud oma tädikest weel unustanud! Krewuse palawikus walas ta pisut wett jooginõusse, wõttis lapse oma rinnale ja andis talle juua.

Miikaua kui ta magas, ei leidnud laps selles midagi iseäralikku, et harjunud käest wett wastu wõttis. Aga kui Kadambini oma kaua jänu tunnud igatjuse täide saatis, lapsle suud andis ja teda jälle magama hakkas kuskutama, ärkas laps üles ja wõttis ta kaela ümber kinni.

„Oled sa jurnud, tädikene?” küsis ta.

„Ah, armsam!”

„Sa tulid tagasi? Ara enam sure!”

Weel ennem kui Kadambini wastata sai, tabas neid õnnetus. Üks teenijatest, kes saagokausiga tuli, lastis kauji käest kukkuda ja langes ka ise maha. Kõlminat kuuldes lahkus ka perehroua oma kaartidest ja astus tuppa. Ta jäi seisma nagu puupakk, ei suutnud häält teha ega põgeneda. Seda kõike nähes waldas last õudus ja ta hüüdis nuttes:

„Mine ära, tädikene, mine ära!”

Nüüd alles sai Kadambini aru, et ta jurnud ei olnud. Wana tuba, wanad asjad, jama laps, jama armastus — kõik sai jälle elawaks, ilma muutmata ja ilma waheta. Sõbranna majas oli ta tunnud, et ta lapsega seltsiline jurnud oli. Oma lapse toas teadis ta, et poisi „tädikene” jurnud ei olnud. Alhastawal toonil hüüdis ta: „Ode, miiks sa mind kardad? Waata, ma olen samajuune kui junaqi!”

See ei suutnud fauremini wastu panna, waid minektaas ära. Ilmus Saradajanfar ise. Kõkkupandud kätel ütles ta kurtes:

„On see õige? Satis on nuu ainus poega. Miiks näitad sa ennaft temale? Kas meie ei ole jinu enda soost! Sinu lahkumijest saadik on ta iga päewaga enam otša jäänud; palawik ei lahkunud temast; päewal ja öösel hüüdis ta: „Tädikene! Tädikene!” Sa oled maailmast lahkunud, käreista Maha sidemed katti. Meie tädikene kõik austused furnute tarwis.”

Kadambini ei jaksanud enam kannatada. Ta ütles: „Oh, mina ei ole jurnud, ei ole! Oh, kuidas oskan ma teile selgeks teha, et ma jurnud ei ole? Ma elan, elan, elan!”

Ta wõttis põrandalt pronasipotit ja löi jelleaga endale wastu otšaeist. Weri nirisest ta kulmull. „Waata”, hüüdis ta, „ma elan!”

Saradajanfar seisis kui kiviukuju; laps kisedas hirmu pärast, minekstanud naifed lamajsid waikfelt.

Kadambini hüüdis:

„Mina ei ole jurnud, ei ole jurnud!”

Soofhis trepist alla kaewu juure ja kukutas enda sinna sisse. Saradajanfar kuulisk teifelt forralt, kuidas wesi sulpsatas.

Terve öö jadas wihma; jadas weel järgmijel hommikul ja lõunalgi. Oma suremijest läbi oli Kadambini tõendanud, et ta jurnud ei olnud.

Armastuse pärašt.

Rootsi kirjanitu Helga Hellrothi novell.

„Alkoholist wõin ma loobuda, samuti enamast jaost teistest pahadest harjumustest kahtlemata, aga, waadake, suitsetamist ei wõi ma jätta, ütles Bergström pensionaadis lõunalaul. „See on ju ka üsna süütu pahhe, sest hea sigar ja paberoos on üsfitule inimesele otsetohe seltsiliseks.“

„Buuh!“ tähendas naisraamatupidaja Gerda Lindgren. „Minule on tubakasuits kõige wastikum asi. Meest, kes suitsetab, ei mõiks ma iialgi armastada!“

Bergström ohkas sügawasti, mille tagajärjel Gerda punastas, ja taks wanemat naissoost kuulajat wahetasi märguandwaid pilke.

Kui pereproua, lest Karlsson, mõni päew hiljem Bergströmi tuppa tuli ahju järele waatama, leidis ta nooremehe seinu uuri- mast.

„Ma loodan, et Teie ometi teatud wasti- fuid pilte enam seintele ei asetata“, ütles ta küüsi segades, „meid, mis hiljuti maha wõt- site?“

„Wastifuid?“ küüsis Bergström naerdes. „Need on ju kuuljate kunsttööde jäljendu- sed!“

„Eiis imestan, et Te nad maha wõtjite, kui preili Lindgren ja teised daamid siin koh- wil miibisid“, wastas pereproua terawasti.

„Hm“, tähendas Bergström piut kohme- tult, „arwasin nimelt, et ühel wõi teisel neist daamidest mõiks olla sama wäiklased waated ja arwamised, kui Teie. Aga“, jätkas ta, „mul ei ole ka mõtetki neid wõlde uuesti seinale asetada; tahtsin seinale ainult paari plakaati finnitada.“

„Plakaati?“

„Jah, paar sedelit, millel seisab: „Suit- setamine on feelatud“ wõi „Pea meeles, et ja ei pea suitsetama!“ Mina otsustasin ni- melt suitsetamist maha jätta.“

„See on wäga mõislik tegu. Kui palju kauemini seisawad eesriided puhtad ja kui palju hoiate Teie selle läbi kofku raha ja aega!“

„Sa-ah, aga see on esialgul mististi ras- ke. Sigar ja paberoos on minule nagu selts- filisteks. Mis pean ma nüüd teama, kui pärašt föömist siin laua juures üffi istun ja rahulikult toitu seedin?“

„Ostte grammofon“, andis pereproua nõu.

„Ei, Sumala eest, ei! Aga wahest wäike- se foera.“

„Sumal hoidku!“ hüüdis proua Karl- son. „Minu majasse ärge Teie foera tooge! See käib meie lepingu wastu. Kui see juba tingimata peab mõni loom olema, siis aitab Teie kanaarialinnustki!“

„Pidage! Nüüd ma tean midagi! Ma ostan papagoi ja selle õpetan ma ütlemä: „Mitte suitsetada!“ See tuletab mulle mu põhimõtet weel paremini meele, kui pla- kaat!“

Pereproual ei olnud selle wastu midagi ütelda ja weel samal päewal tõi Bergström kirju papagoi, selle ta ligidal olewast linnu- kauplusest kahesümne krooni eest oli ostnud.

Nüüd saatis ta iga waha tunni mööda puuri ees ja ütles: „Mitte suitsetada, mitte suitsetada!“ Aga papagoi ei kõssanudki. Sellewastu kirjendas ta hommikutu kui hull ja proua Karlsson, kes ligidal magas, hak- kas lindu wäikelt mihtama.

Kui lind ka kahe kuu pärašt weel sõnagi ei korranud, hakkas Bergström ta waimuan- nete juures kahlema ja pereproua toitis weel ta umbusaldust.

„Kõige parem oleks, müüge lind ära“, ütles ta, „see on ju kurtumm.“

Aga Bergström lastis linnukaupleja tuua. See filmitises lindu hoolega ja tähen- das, et tal midagi wigä ei olewat, waid warsti kõnelema hakkawat.

„Nüüd ei kesta see enam kaua“, lobises ta papagoile ette, kes aga oma endise omani- ku wastu õige tänamata oli ja talle nokaga sõrmedele löi.

Wäts mööda mõni aeg, ilma et lind häält oleks teinud, ja jälle saabeti linnukaupleja järele, et see linnu poole hinna eest tagasi õs- taks. Linnukaupleja aga palus weel oodata ja tähendas rahulikult: „Nüüd ei kesta see enam kaua!“

Lähemal filmapilgul kajas puurist:

„Nüüd ei kesta see enam kaua!“

„Mitte suitsetada!“ kirjus Bergström rõõmsasti, ja lind kordas üsna õieti: „Mitte suitsetada!“

„Wuidugi ei tahtnud ta linnukaupleja juure tagasi ja sellepärašt arwas ta pare- maks kõnelema“, arwas proua Karlsson.

Nüüd kirjendas papagoi iga päew lõbusas- ti oma kaht kõnekäändu ja enamasti aga üt- les ta ikka: „Mitte suitsetada!“

Bergström, kes linnu kõnelemisest esialgu waimustatud oli, leidis wiimaks, et „mitte suitsetada“ enam nii lõbus põlnudki.

Kolm kuud ei olnud ta enam ei sigarit, ega paberossi suitsetanud ja uskus, et suitsetamine nüüd läinud on. Aga kui ta nüüd oma toas hoopis teiste asjadega tegemist tegi, mõis papagoi äkiline „mitte suitsetada!“ temas kõige suurema iقاتjuse äratada sigari järele. Talle tuli suitsetamise-ajast meele, et hea sigar mõtlemise-tööd tihti kergendas, ja tööd oli tal nüüd palju. Ta kirjutas wahetpidamata kirju, mis otsekohe jälle paberiformi lendasid, kuid färistatud rihadena. Mõniford algasid need kirjad: „Preili Gerda Lindaren“, tihti aga ka: „Mu armsam“, või „Sadameest armastatud preili!“

Bergström oli pahas tujus, mis, teadagi, ei paranenud, kui papagoi „mitte suitsetada“ teda töös tihti segas.

Uji läks ajajooksi otje wäljakannatamataks, ja ühel ilulal väezal seletas ta pereprouale, et papagoid tahab ära müüa.

Pereproua leidis selle üsna loomuliku olewat ja soovitas linnu preili Lindarenile müüa, kes heameelega papagoid sooviwat.

Noore neiu korter oli elumaja teises otšas, ja seal ei mõinud ka tosin linnu pereproua und ekkitada.

„Kas preili Lindaren soovib enesele papagoid?“ küüis Bergström elawalt.

„Teie teate ju isegi, et ta sellest tihti rääqib“, wastas pereproua.

„Mina ei saa temaga ju enam kofku, sest-iaadik, kui ta oma lauakorra muutis,“ wastas Bergström. „Aga ma pakun linnu weel täna temale.“

Pärast lõunat seisis ta preili Lindareniga puuri ees.

„Ehk küll papagoi mind wiimasel ajal uuesti suitsetama oleks ajanud, on ta teened minu parandamise juures ometi suured“, ütles Bergström naeratahes. „Esimesed kõned temaga juhtisid mu mõtled sigarilt mujale. Teil ei ole aimugi, kui raske oli suitsetamisest loobuda. Aga tagajärke ei ole sel ometi —“.

Ta ohkas ja silmitses oma daami wargfelt.

„Mispärast ei ole tal tagajärke?“ küüis neiu.

„Sellepärast — sellepärast —“ kogeles noormees ja waatas paberiformi poole, „et ma seda nimelt ühe daami pärast tegin, sellele meeldida tahtsin, kuid asi ei õnnestunud.“

„Olete selles nii kindel?“ küüis neiu taja ja punastas.

Nüüd läks Bergström kui meeletuks:

„Gerda, Gerda, on see tõsi. „Teie — fina armastad mind tõesti?“

Ja ta pigistas neiu oma rinnale, nii ägedasti, et puur laual ümber kuffus.

„Nüüd ei kesta see enam kaua!“ kirjendas ehmatanud papagoi.

Noormees ja geisha.

Jaapani kirjaniku

Kyan-Haku-Sai jutufe.

Keeegi noormees oli nii wäga armastuse küttes ühe geisha wastu, et geisha peremehele, mingijuguse teemaja pidajale, rohkesti kahjutasu pakkus ja geishat naiseks tahtis wõtta.

Kui geisha seda kuulis, ütles ta:

„Kui lubate, siis jutustan Teile ühe loo.“

Keeegi Buddha usu preester, kes enesele järjule jõekaldale majakese ehitanud, läks ilusjal kewadepäewal mägestikku. Süda jai tal awaraks, kui ta seal üht õitswat kirjipuud nägi, ja ta ütles enesele:

„Tahan ühe niisuguse oma aeda asetada, et tema üle hommikul ja õhtul wõiksin rõõmu tunda, sest midagi ilusamat maailmas ei leidu!“

Ta palkas tööliised, lastis kirjipuu oma aeda istutada ja tundis temast rõõmu.

Aga ühel ööl tuli torm, kahmas puu otsesse ja wiskas ta majakese katusele, mis kofku kuffus.

Nüüd ütlesid kõik üleaedsed:

„Kui seda kahjutumat kirjipuud siin ei oleks olnud, ei oleks ka kindlal alusel seitsen maja jisse kuffunud.“

Nad kirusid teda ja ei mõtelnudti omas lapfikuses, et suurem süü õnnetuse juures preestril oli, kes puu siia istutanud, ja siis ka tormil, mis ta maha murdnud!

Nüüd, waadake: Teie olete preestri maja, mina olen kirjipuu. Kui Teie oma lähemata pulmarutuga langete, kiruwad kõik mind, nagu nad kirjipuud kirusid... Nad ütlesid — seda tean kindlasti —, et geisha Teile hukatuses olnud; ja nende etteheidete wiim walguks minu peale.

Kui Teie nüüd minu siit lahti ostate, siis oleksite selle sarnane, kes, küünal käes, vastu tuult käib: meie oleksime warsti pimedas! Sellepärast oodake veel aasta aega. Walitsege wahel ajal hoolega oma warandust, ja kui Teie mind siis veel tahate oma aeda istutada, siis tahan Teile selle eest igal ajal tänulik olla."

Noortmest liigutasiid neiu sõnad sügawasti ja ta filmadesse tulid pisarad.

Mees tegi neiu sõnade järele, läks oma perekonda tagasi ja elas aasta aega kofkuhoiulikult ja korralikult, nii et ta armjama peremehelt kergesti jaksas omandada ja enesele abikaasjaks wõtta. Nad elasid ühesmeelses ja õnnetaht sãras nende kohal."

Kui wanake jutu lõpetas, jaksas ta:

"Ei leidu midagi, mis käiks üle selle lihtja geisha otsetõhjuselt ja heast südamest, aga ta meelefainujest, millega noormees ta nõu kuulda wõttis.

Uga — ma usun, niisugune lugu wõis sündida ainult wanal ajal..."

Mis räägib waitus?

Poola kirjaniku **Marja Zabojeda** luule.

Hõbedases paadis ujud ja taewa sinimoogudes, o kuninganna! Lennul lähewad sulle päikese heledad kästjalad järele ja kuldunud sulle tema kõrtest kuningliku mantli, mille nad sinu pärlikaolistele õladele ajetawad.

Mantel koondub su ligidale ja tema purpurikarwa palistus puudutab paadi äärt. Sinu heledates filmades kiirgab imestuse kiir ja sinu huultelt wallaneb sofin:

"Ma kuulen kohisemist... kes hüüab?"...

Ja sinu sojistamine, täidetud miljonitest magusatest, mahedatest silitustest, tungis maha maale ja wajus kui maha, õrn hingehõh minu jalgade ette. Ja mul oli, nagu seisaks see hingehõh äkitsejalt saladuslikuna warjuna minu ees, minu oimukohte ja huuli kerge tuuleõhuna puudutades, minu ümbert sõiðipehme käega kinni wõttes, oma kaewarji minu ümber põimides ja mind nagu õhusse tõstes.

Ja ma nägin imet. Wuud lastsiid oma leheehetes siratwad ladwad waituses imestuses longu. Kohisew oja kogus oma keerlewad meewäljad hiilgamaks, smaragdikarwa paelaks; hiilataolised taimed paindufid nagu

palwes: ja puudelt, weelt ja kahwatanud lilledelt tõusis üles sajahääleline helisemine — ilma helinata, sajawärwiline tooniküllus — toonita, sajakordne laul — lauluta.

Kes hüüab?... Kes hüüab?... Kes hüüab?...

Ja suures ülewuses panin ma kofku oma wabijewad käed, tõstsin üles oma udulooriga kaetud pilgu pilwetaolise paadi poole, ja panin kõik oma hinge õhkamise sojistatud sõnadesse:

"Kes ja oled, walitseja? Ma olin wäsinud — ja nüüd hingab sinu sõnade wastu-kaja rahu minu filmalaugudel; minu südames möllas wiha — ja nüüd waikib ta, puudutatud sinu hingehõhust; ma kandsin maailma kisa huultel — ja nüüd küsin ma sinult kuulmata sojinal: ... Kes ja oled, o walitseja?" Aga paat sãras kui hõbe otsetumas ruumis ja hakkas pikkamisi maa poole alla libisema, ja ühes temaga tuli, kasmas, rohkenes, kõwenes minule tundmata sajahääliline helisemine — helinata, sajakordne laulmine — lauluta ja sajawärwiline tooniküllus — toonita.

Ja siis seijid ja minu ees...

Mina olen waitus, ütlesid ja, minu hingehõhus jäi tummaks kaebuse mürisew jeltjiline, minu tiibade warjus tekkis, kasmas ja kofus elu. Mina olen kõigi olewuste kõige parem sõber, nende walude kannatlik usaldusmehes ja kõigi nende püüdmiste õfumenes jãde. Mina olen kõigi leetide arkamine ja tema wiimane jãde. Helde käega silitan ma kofkutuhjuwaid pilwi, oma sojinaga annan ma tormitsewale mõttele rahu ja jõu. Oma lauluga süitan ma teie sõiðdames põlema igatsuse tähtede järele ja walmistan õfjwatele ojadele pehme puhkepaiaga ääretumates meredes. Luguemata on minu teed, aga ma sammun edasi kergel, wäjimatal sammul; oma hingehõhuga kuldan ma ära teie hallid teed, ja mul on soojad, elutãied, lillestõhnawad käed. Waata!"

Ja ta kummardas minu kohale ja pani oma käed minu tuikawatele, leekiwatele oimukohtadele...

O need helde. armjad, soojad, elutãied, lillestõhnawad käed!

Oh waitus!

Ja ma otstisin sünd, o waitus, kui esimeise kewadelille lõhn ühines minu hinge sõnadekõlaga, mis meel maasjama lõhnaqa oli, kui kõik kewadelilled: kui naiseliku himustamise torm igatsuse puhtast hãälest ainfa järele üle kajas, kui umbusaldus oma musta kaituta-

misega minu usu laulwat lindu tahtis lämmatada ja kõrkuse kõrwa sisse jõistatud jõnad oma fusijewaid laineid tunnete alandlikust lilest üle ujutajid. Siis otjijn ma find, o waifus!

Taewas pilkas mind oma hirwitawa walqusega, mis minu teele langes, kui död igatsejin. Mets kõhistas naeru, kui ma nõu küsijn ja abi paludes tema ürgwanu tüwe-
jid karjutajin. Maailm jülitas mulle wahutawal juul oma jumalalpilkawa naeru silma, kui ma oma küsimustest hõõuwaid huuli tema tarkuse kastege tahtjin niisutada.

Siis otjijn ma find, o waifus!

Ja õo-walge rüüd jeljas, tulid ja minu juure, ja hea waifus! Sa wõtjid minu nagu hea ema oma emaliku rinna najale, laotajid oma walquse terwestawa heleduse mu walutawatele silmalaugetele, jilitajid mind, kaelustajid ja kiigutajid mind, ise kõneledes:

„Mina muudan fibeduse magusaks ja wõitluse rahuks. Pisar muutub naeratusjeks ja soowile annan ma kindla lennu. Oma hingedõhuga awan ma sulle kuldwärawad, mille pihta sinu kartus ei julenud koputada. Minja sõnaga aratan ma sinu südames usu uinuwa linnu ja jubin sinu õnnistatud kätte waha. Seft mina olen kõige parem puhkepadi warijewatele südametele ja mina olen kõigi rahustuse laulude laul. Minust kõusewad sinu igatjüste kiirteiwihud üles ja kummardawad nagu walged liiliad wastusirutatud kätte poole...

Mina olen altar, kus kõige armastuse mees- ja naispreestrid oma esimehe ohwri tõid...

Ja mina olen kabel, kus peab põhwili lanqema igauks, kes käreft tüdinenud ja õõpikulaulust und nägi...

Ja mina olen juure jaladuse esimene jõna, mina olen päikesepaistje elupidu ainus sõna ja walgete armastujeteede ürgwana heledus!

Jah, mina olen kõige parem puhkepadi warijewatele südametele, ja ma olen kõigi rahustuse laulude laul...

O, ja minu armastus — o waifus!...

Ja elu kandis mind woogatwas, kiiresti woolawas jões läbi soowide ja rõõmude laante, läbi kahtluse läbitungimata metjade ja läbi kõrgete igatjusemägede. Ta meelitas mind tuhatkordse naeratusjega, tuhatkordsete õhtamistega... mina aga jammujin edasi, nõrkedes, janu kannatades, ja murdsin hi-

mustatwa käega iga leiba ja jõim hõõguwail huulil igast allikast.

Ja elu oli mulle keerlewaks tantjuts ja lauluk, ta oli mulle jõowaks tuleks ja lõhnatwa šasmiini kõige magusamaks kallistujeks.

Ei leidunud kaebust, mis ei oleks wastukõla leidnud minu hinge keelstel; ei leidunud õhkamiist, mis ei oleks pörutanud mu kõige jügawamat tunnet. Ei leidunud walqust, mis ei oleks leidnud mu mõtetes wastujära, ei tänu, mille juures ei oleks kaasa helisenud minu jüda...

Ja waata, nagu kahin linnu eemale peletab, nii lendajin ma otjalt otjale, ja nagu tüürita paat jõitjin ma ühelt kaldalt teisele ja otjijn pelgupaika. Minu ees jammus elawa maatolmu jammaš, — minu kannul käis elu mühaw torm ja rebis wastupanija firakistel kätel oma külge. Minu silmad katitud tolmuga, nii et ma nähes midagi ei näinud, ja minu hing seijis naqu purustatud telf, mille ust ma asjata otjijn.

Siin tulid jina minu juure, o waifus! Sa olid nii walge, sinu pärliääraw nägu oli jeotud hommiku-udu läbipaistwa looriga; õõfine kaste järas ju kõifeteadwais jilmis. Sinu soowide witaikimp, mis koidust punutud, ruttas järades õhust läbi, ja jüs lendlesid äkki luemata inimesed ja maailmad jügawast waifusest minu poole ja piirajid mind pärjana. Alga sina tõstjid üles selle pärja, panid ta mu wäjinud peale ja ütlesid:

„Sina oled minu hääle ja minu walgete tiibade warju unustanud; mina aga katan ju selleaipärast nendea ja nad ajawad sinu otjaestel rippuwad pilwed laiali, kihutawad karjatused, mis find haawatwad, eemale, ja tolm, mis sinu pilku pimestab, lahkus iga nelja ilmakaare poole. Ka sinu hing kõuseb üles naqu maailm, mis maijusest wõqareb, ja ja kuuldes ülemalt ilusat, weel ei ial enne kuulnud laulu, — oma hinge laulu. Tema kõla kuuldes tunaid ja oma tunnete jügawustesse ja kõused sealt oma waimu wael uesti. Ka sellest laulust tuled sa ise wälja nagu pärli karbiist. Ja tihti peidad sa ennast minu tiibade warju, paned oma uudishimuliku kõrwa oma wikerkaare wärtwiilise karbi külge ja kuulad ta imetaolist armast muinasjuttu.

Alga mina tahan sinu pead nagu tänagi ehtida inimliku waikimise pärjaga ja tahan olla sinu kõnele walge kaitseingel, kui nad jul ju ükijtu hingega ees on!”

Nõnda rääkijid ja inimuga, ja hea, tajuane, armast waifus!

1.

Mihkel Fürbringer ärkas, kui kell kõrvaltoas kümme löi.

Ta oli üffsi. Woodi päitfis laual põles lamp kullakarwa siidivarju all ja jättis suure ruumi õrna widewikku. Aken seisis poolenisti lahti ja jissehoowaw tuuledõht tõi kaasa õitsmate pajube ja wihtmüüske mulla lõhna. Raugemal ja ligidal kõlawate kirikutekellade löögid kajasid pühalikult ja lastfid waikust pärast seda täielikumana tunda, kui enne.

Mihkel Fürbringer lamas seliti ja tundis kõigis kehaliigetes kojutawat lõmjust pärast rasket wõitlust surmaga. Nii oli see wõitlus lõpnu. Ta elas. Ta tundis weel oma weresoonte wäsinud, kuid kindlat lööki.

Ta ei mäletanud, kui kaua ta oli haige olnud. Palawik oli ta üle wõimuse wõtnud ja kõik filmapilkjed tunded kõrwaldanud. Sõpmata maa oli ta ära käinud, wäsinuna ja janu tundes, ise oma keha edasi wedades, nagu rasket foormat. Hirmus päike oli ta pea kohal seisnud ja tal ta pealuust aju wälja imenud. Paksude, tuhvide klaasfainte taga oli ta inimesi näinud, kes tema kohale kummardasid, tuntud ja tundmatud...

Kuulsa arsti nägu, mida halvasti paranenud mõõqaarmid wiltu kiskusid ja ta naeratus hirmutusjeks muutfid; see uuris teda ilma liigutujeta, teaduse kindla uudishimuga. Ta teadus raputas kadunu üle pead.

Uga igatsus ja wihane tahtmine, alles weel elamata tundidest mitte ainustki kaotada, wõlfid ta wastu — suure wõitluse suremisesega...

Ta siis oli t e m a seal olnud — Irene, ta abikaasa.

Pord, ja see oli sel tunnil olnud, mil tema jõud ähwardas kaduda ja ta ennast tahtis kuffuda lasta piiritumasse ei midagi, siis oli ta abikaasa teda nime järele hüüdnud. Ta tema oli seda häält kuulnud ja oli ümber pööranud ei midagiist milleaigise, mida eluks kutsutakse. Uga temaga elada, seda oli palju...

Ta imestas, et ta abikaasa tema kõrwal ei istunud. Ta oli sellega harjunud, et oma esimese teadwa pilgu pööras nende filmade poole, mis iial ei wäsinud walmamast. Irene puudus. Wõib olla, et ta wiibis kõrwaltoas, mille uks lahti. Ta oleks teda wõinud hüüda, aga ta ei teinud seda, sest et ta liig loid oli. Ta oleks tarwitfenud ainult kätt tõsta, et kella kõlistada, aga ta selle jättis ta tegemata. Tal polnud lusti wähe-makki liigutust teha. Teadmisesest, et ta seda wõis, jatkus talle.

Süawatasse waikusse, mis majas walitjes, kajas ufjekella helin, mitte wafjusti, aga kindlasti.

Fürbringer kuulis teenri samme, mis trepist alla tulid ja tema toast mööda, wälis-ufse poole, läffid. Siis ei kuulnud ta tüki aega enam midagi.

Dotamine lähemat häält wäsitas teda; ta piagistas filmad finni.

Kui ta nad jälle awas, sündis see tead-wuses, et keegi teda silmitses. Ta pööras pead.

Woodi ees seisis teener.

„Wabandage, armuline herra“, ütles mees tajafesi. „wäljas on keegi, kes armuliku herraga soowib kofku saada.“

„Kahetfen wäga“, wastas Fürbringer siitamaani tundmata ärewusetundega, „mina ei wõi arusaadamatel põhjustel kedagi wastu wõtta.“

„Seda ütlesin ma jelle herrale ka, aga tema ei lastnud ennast ära saata“, teatas teener.

Wastuse toon sündis Fürbringerit teenri peale waatama. Nooremehet nagu oli ise-äralik.

„Mis seal siis on?“ küfis Fürbringer. „Kas Te seda herrat ei tunne?“

„Ei. Ei ole teda weel iial näinud. Ta pole siin weel iial käinud.“

„Kudas ta wälja näeb?“ küfis Fürbringer, keda enam teenri nägu huwitas, kui tundmata mõõras.

„Ta on wististi wäljamaalane, armuline herra. Ta näib on kui sawi ja ta räägib wõõral murdel.“

„Nii... Siis ütlege temale, ma wabandan, et teda wastu ei wõi wõtta, sest efiteks on kell kümme läbi, ja teiseks olen ma woodis, sest et ma raske haiguse olen läbi teinud.“

Teener wiitwitas.

„Olen temale seda ka ütelnud“, tähendas ta abitult.

„Sa tema tahtis sellegipärast minuga kofku saada?“

„Jah, armuline herra.“

„Ja oma nime ta ei nimetanud?“

„Ei.“

„Siis minge ja paluge talt nimekaart, wõi ta üteldu Teile, mis ta nimi on.“

Teener kadus ja tuli poole minuti pärast tagasi.

„See herra ei taha oma nime nimetada“, teatas ta. „Aga ta kordas, et herraga igal juhtumisel tahab rääkida, sest mis tal ütelda olla, olla wäga tähtis.“

Fürbringer hingas läbi nina.

„Kus on minu proua?“ küsis ta.

„Armuline proua kutsuti poole tunni eest telefoni läbi wälja.“

„Kes kutsus?“

„Ei tea. Armuline proua läks ise telefoni juure.“

„Kas ta ei ütelnud, millal ta tagasi tuleb?“

„Ei...“

„Sis... ütlege wõõrale, et ma täna õhtul kedagi jutule ei wõta. Tulgu hommikul tagasi.“

„Hommikul“, ütles wäga pehme ja täitsa wäimwitu hääle üfse taga, „ei ole ma enam siin...“

Fürbringer ajas enda istukile. Lahtmatuna waatas ta teenrile näkku.

Sekundid kadusid.

„Kaske ta tupp!“ ütles Fürbringer tajakesti.

Kuna teener minekul pööras, kummardas Fürbringer ja rebis siidwarju lambi eest ära, nii et wüekümne küünla walguis kiiluna üfse peale langes, mille wahel wõõras ilmus. Tema seljataga, nagu kistamaks jäädes, lahkus teener toast.

Wõõras teretas kummardusega, mis euroopalikuks liig sügaw ja pühalik oli. Ta ei ütelnud midagi.

Esimene mulje, mis wõõras Fürbringeri peale awaldas, oli kerge pettumus. Ta oli oodanud inimest, kelle wälimus tasakaalus oli selle saladusliku ja pealetungiva wiisiga, millega ta omale oli sissetuleku õiguse wõidelnud. Aga selles kistarinnaises, madalate õlgadega mehes, kes üfse kõrwale seisma jäänud ja nüüd pilwilmil walguise heleduse wähendamist näis paluwat, polnud midagi saladuslikku. Ka oli ta ilme liig kaine ja krialdamata, nii et naljast siin ka ei wõinud juttu olla. Minus filmatorikaw nähtus ta juures oli ta näowärm, mida wana messingi wärtwiga oleks wõinud wõrrellda.

„Teie footwite minuga rääkida“, algas Fürbringer juttu, sest et wõõras waikis.

„Selle footwite tungiwuse süü on, et ma Teid niimoodi wastu wõtan. Ma olin haige.“

„Ma tean seda, jahib“, wastas wõõras oma pehme, nii ütelda, kehatu häälega. „Aga nüüd ei ole ja jeda enam. Sina tõused üles ja jaad termeks.“

„Nii ma loodan“, tähendas Fürbringer naeratades. „Sgatahes wõtab see weel mõne päewa, enne kui selle peale wõin mõelda.“

„Täna õhtul, jahib“, ütles wõõras.

Fürbringer tõmbas sumurgab wiltu.

„Teie kutsel?“ küsis ta.

„Sina tõused täna õhtul üles ja oled termes, jahib“, kordas wõõras.

Fürbringer toetas ennast küünarnukki-dele.

„Teie olete indialane, eks?“ küsis ta.

„Jah, jahib.“

„Ütelge mulle oma nimi!“

„Kas on tolmateral nimi? Mina olen tolmatera oma isanda talle all.“

„Ja kes on sinu isand?“ küsis Fürbringer, kes teda nüüd ka jinatama hakkas.

„Tema on see, kellest ma sinule siin selle kirja toon“, wastas indialane.

„Anna siia“, ütles Fürbringer ja sirutas käe wälja.

Indialane kummardas, wõttis kuue warukast suure kirja ja andis Fürbringeri kätte.

Kiri oli kinni pitseeritud, pitseti peal seisid suur Ladina keeli A.

„Olge head, istuge!“ ütles Fürbringer ja awas kirja. Indialane jäi seisma.

Fürbringer luges.

„Herra Mikkel Fürbringerile, Punasel mäel seiswa maja ehitajale, minu teenri kaudu, kes waikib.“

Olen Punasel mäel seiswat maja näinud, Mater Immanueli maja, ja selle ilusa proua maja, kes liig noorelt suri. Olen kaotanud naise, kes minu südamel ajal on wiibinud, ja ma tahan temale ehitada hauasamba, mille iludus tema iludusele peab wastama. Ma tahan, et selle hauasamba ehitaks mees, kelle kätte all muutub walge marmor walgeteks piltideks ja lill kalliskiwideks. Ma palun teda üles tõusta, kus ta ka istub wõi lamab, ära panna käest, mis tal käes on, ja minu juure tulla. Aastad ei ole midagi, kui töö hea on. Oma footwite täitmiseks pakun ma talle miljon naela kullas. Ta usubagu enda minu teenri hoole. Tema usutamus seisab minu pea peal. Wõta, mis sulle tarwis on. Kõik on sinu oma.“

Alkirjana mingisugune nimi, mida wõimata lugeda.

„See on tore nali ja pealegi nudis“, ütles FÜRBRINGER kirja kofku pannes. „Paraku ei saa ma teda täita, kui heameelega ma seda ka teeksin, sest mõtte algataja ei ole soodsat tundi valinud. Terwitage teda minu poolt ja ütlege, et ma kahe nädala pärast tema jootvi täidan.“

„Sahib“, vastas indialane, ilma et kirja tagasihõlmamiseks vähematti liigutust oleks teinud, „minu isand ei tee üal nalja. Tema on kaotanud naise, kes ta verele tuleks oli. Ta leinab teda ja ei naljata. Tema on ilmas rännanud, igalpool, kus laevad sõidavad ja raudteed; igalpool on ta inimeste ehitusi nurinud, aga ei mingisugust leidnud, mis iludus ta südame iludusele oleks vastanud. Aga ta nägi sinu fätetööd ja sinu pea kavašid ja mõtles, jina oled mees, kes iludusele võib hauasamba teha, kui ta sinu miib orgu, kus sajavärivilise marmori rahnud seisavad ja marmor, valgem kui valgete waude juled, onykfi, achati ja lapislažuuli mäed, hõbe kangides ja kuld plaatides, kus juured waagnad täis kalliskivi ja pärlid — nii et sind ehitamise joovastus tabab, kui minu isand sinule ütles: Wõta ja ehita! ... Ära ütle, sahib, et see nali on, sest minu isand ootab sind ...“

FÜRBRINGER pööras pead.

„Kus?“ küsis ta teravasti.

„Oma kodumaal“, vastas indialane lihtsalt.

„Ja sina tahad mind uskuma panna, et tema sinu ainult selleks on Euroopasse saatnud, et mulle jeda kirja ära anda?“

„Mina ei taha sind jeda uskuma panna, sahib — see on tõsi.“

FÜRBRINGER toetas kutla patjadesse ja wahtis üles laffe.

Arwatawasti, mõtles ta, on mul jälle palawif — wõi ma näen und ... Muidugi on see unenägu ... Aga ta mõtted töötasid eraforralise jõuga ja kiirusjega ja masina laitmata täpisealusjega. Ta nägi asju omas toas nii selgesti, nagu walgustats neid helgihetitjad. Aga aži, mida ta waatles, näis tema poole tulewat, nagu elaw olewus, jeda hüütud.

Mõksatades waatas ta ringi ja wahtis indialasele näkku. See oli täiesti tõjine ja sealt paistis wälja eksitamata sõnawõllikkus.

„Oletame, et ma kirja tõsijelt wõtan — mida ma aga ei tee —, kudas moodi mõtleb sinu isand asja arendada?“ küsis FÜRBRINGER laisjana.

„Wõta see kiri tõsijelt, sahib, sest ta on tõjine“, vastas indialane.

„See küll — ei maksa waielda! Mis oleks mul siis kõigepealt teha?“

„Tõuse üles, sahib, ja tule mulle järele!“

„Mis! — Müüd kofe?!“

„Muto seisab ühe ees, sahib.“

FÜRBRINGER naeris.

„Näib, et sinu isand oma soowide täpisele täideminekuga on harjunud“, tähendas ta.

„Jah, sahib!“ ütles indialane selge au-kartusjega kellegi nägemata kolmanda ees.

„Igatahes oleks ta pidanud meeles pidama, et tal tarwis oleks olnud oma teenrile kaine eurooplase tarwis kaasa anda paremat iifutunnistust, kui see kiri oma arusaamatu allkirjaga.“

Indialane naeratas ja kahmas rinnatas-kusse.

„Minu isand tunneb Euroopa inimesi, sahib“, ütles ta mahedasti. „Tema on mulle ülesande“s teinud sulle sinu nõudmise peale jeda ära anda.“

FÜRBRINGER wõttis jelle, mis indialane pakkus, wastu. See oli ihkeiraamat riigipangast ja kandis nime: Atrada, Eshnapuri würst.

FÜRBRINGER hammustas huuli. Ta tundis, kudas talle weri näkku tõusis, aga ei ütelnud midagi.

„Mu herra“, kõneles indialane natufese aja pärast edasi, „palun sind, kui ja tema kirja ei usu, ühe lehe peale jelles raamatus mingisuguse summa kirjutada, mis ise soowid, ja see leht kellegilt, jeda ja usaldad, sinna jaata, kus leht wälja makstakse. Mina lähen kaasa ja tema toob sulle raha kätte.“

FÜRBRINGER waikis weel ifta. Wahtis oma ette. Natufese aja pärast tõstis ta filmad üles ja waatas ilma tahtmata Tadsch Mahali pildile, mis ta woodi wastu rippus.

Ra indialane waatas sinna ja naeratas.

„See ei ole midagi jelle wastu, mis sina jaad looma, sahib“, ütles ta ettewaatlikult.

FÜRBRINGER ei wõtanud. Ta käed, mis waibal seisid, tõmbusid kofku, nagu linnu küüned, enne kui saagist kinni kahmawad.

„See küll“, ütles ta weidi kähijewa häällega. „Mina wõtan würestki kutse wastu ja ehitan jelle hauasamba. Ma loodan, et hiljemalt nelja nädala pärast teekonna Indiašse wõin ette wõtta.“

„Kui sa reijida tahad, sahib, siis pead weel täna õõjel reijima“, ütles teener.

„See on täitsa wõimata. Selle peale waatamata, et nii pika reiji tarwis ettevalmistusi maja on; waatamata ka jelle peale, et ma ei tea, mis ma juudan ära kanda, ilma

et uuesti haigeks jääsin, pean ka oma abikaasaga asja üle rääkima ja ..."

"Wabandage, jahib", ütles indiaalane juure aupakkumisejega, "kui sul nõu on minu ijanda joowi täita, siis peaksid veel täna õöjel teefanda algama, ilma et oma prouaga enne veel räägid. Homme hommikul mõid temale pikalt ja laialt telegrafeerida, kuid täna õöjel ei tohi keegi sinu reijist midagi teada. Kuna mu ijand sumnitud oli jeda tingimist oma ülesandesje põimima, palub ta jind oma joowi täitmise hinda ise määrata. Tema allkiri on sinu käes."

"Siin on tema tšhefiraamat ja siin on ka tema firi", ütles Fürbringer ja ulatas nad teenrile. "Msi on minule lõpetatud; ma ei taha jellest enam midagi kuulda. Ütelge mürstile, et arwe meie riigipangas küll hea tunnismärk on, aga see ei juuda ausat eurooplast ometi veel ära osta. Head õöd!"

"See ei ole sinu wiimane sõna, jahib", ütles indiaalane.

"Wõin ma oma abikaasale asjast teatada wõi ei?"

"See ei ole, paraku, wõimalik, jahib."

"Head õöd", fordas Mihel Fürbringer.

Indiaalane kummardas aeglasena ja lahkus toast. Kirja oli ta maha jätnud. See seijis waibal. Fürbringer ei puutunud jeda.

Ta oli tagasi lastunud ja wahtis üfijilmi oma ette, ilma et oleks teadnud, mida ta nägi. Alles aegamööda wahanesid Tadjih Mahali wormid waateta wahtimisest — see juure armastuse ilus hauasammas. Fürbringer mõtles abikaasa peale. Mifs ei olnud sina minu juures? mõtles ta. Ma oleksin sulle ütelnud: Pean midagi looma, ilusama kui kõik muu, mis olemas — midagi, mis peaks igaweseks saama, marmori wõidulauluks, fuldjets finaalks, millegiks, mille ilu ees inimesed peaks pühaks saama. Mifs ei olnud sina minu juures. Sina oleksid mind minna käsfinud — jah, sina oleksid mu minema ajanud, sina oma armastusega, mis alati teab, mis õige on ...

Ta mõtles: Wõib olla, et andsin oma elumõtte käest ...

Ja forraga tuli talle uue loomingu eijemeje kawatjuse suur joowastus. Täitja wormitust, mis pilwede jarnane, tekkijid wormid, mida wõis finni hoida ja kistestada — tagajein täis kuulmata selguist, millesje kaswajid kujuks saanud mõtled, mitte waewaga üles ehitatud ja kaswawana — täielikult walmina omas täielikfuses ...

Kõfjatades ajas Fürbringer enda jälle istufile. Kellanõop oli ta kõrwal, aga jelle oli ta unustanud. Ta fikendas teenrit.

"Brants — !!"

Teener jookkis tuppa, juu inestuse pärast lahti.

"Armuline herra ...?"

"Jookste — jookste jellele mehele, kes jün wiibis, indiaalasele, järele. Rutake! Dooge ta tagasi! Ütelge, tulgu ta igal juhtumisel tagasi! Mina tahan temaga veel Ford rääkida!"

Teener wahtis herrale otja, ei saanud aru ...

Fürbringer pomises mingijuguse wandejõna, wiskas waiba pealt ja fargas woodist wälja. Ta waarus nõrkuse pärast.

"Indiaalane — !" fikendas ta ja hoidis toolist ning lauast finni. "Kas Te ei kuule, inimene? — Teie peate indiaalase tagasi tooma!"

Teener jookkis toast wälja, jättis ufje lahti ...

Fürbringer seijis nagu läbilõigatud jalul. Wajus woodiäärele ja tõusis jälle üles.

Olen nõrk, jekt et mul palawik oli, mõtles ta. Wõib olla, on mul veel praegugi palawik. See ei tee midagi. Läheb mööda. Mina tahan — jah, ma tahan India hauasamba ehitada — !

Ta läts ettetuppa ja lastis wee wanni wulijeda. Wee rõhk löi ta käed alla. Ta naeris. Kannata, mõtles ta. Wiie minuti pärast pean ma wastu. Ta fastis pea jääkülma wette. Määratu jõud hoomas temasje, nagu joobumus. Ta tundis jälle oma kehaliikmete wedrutannist ja oma lihaste pehmet paendumust. Minult et ta pörandat oma all wõõrana tundis, nagu inimesed, kes pifa paadifõidu järele maale fargatwad.

Teener koputas.

"Armuline herra, palun ..."

"Leidsite ta fätte?"

"See herra ootas aiawarawa ees ..."

Fürbringer seijis filmapilgu liifumatusa.

"Saatke ta minu töötuppa; ma tulen jalamaid!"

Kümne minuti pärast seijid mõlemad wastastiftu.

"Rust see tuleb", küfis Fürbringer, enne kui indiaalane fai teretada, "et minu teener Leid veel aiawarawa eest leidis?"

"Ma ootasin teda", wastas indiaalane lihtja iseenejest mõistmijega.

"Olite Teie jüs nii findel, et ma Leid lasen tagasi kutsuda?" küfis Fürbringer libedusega.

"Jah, jahib. Selles olin ma findel."

"Mifs, palun — ?"

Indialane tõstis pea üles. Ta naeratuse pehmus tegi igasuguse libeduse mõttetuks.

„Sahib, keegi ei saa oma hinge sündimata lapssi tappa...“

Fürbringer ei vastanud. Ta otjäs wiirsti kirja oma taskust. Ta pilk langes kirjutuslauale.

„Teie joomite siis, et ma jalamaid teele lähen?“ küsis ta, ilma et indialasele oleks nätku waadanud.

„See on wiimane päew ja wiimane tund. Sina olid väga kaua haige“ vastas indialane.

„On sel juhtumisel siis päew ja tund nii tähtis?“

„Tundide keskel kassituid ei ole, sahib“, vastas indialane teatava nutrusega.

„Ja mina pean lahutama, ilma et oma abikaasale mõiksin teatada, kuhu sõidan?“

„Homme hommikul ei ole enam keeldu, sahib. Litle teenrile, mis tahad, et prouat rahustada. Aga sinu reisiikihi tohib ta alles homme teada saada.“

„Ja kui ta enne minu lahkumist tagasi tuleb?“

„Nuttu, herra“, oli lihtne vastus.

„Tarwitan ainult kohwri pakkimiseks aega.“

„Kohwrit pole tarwis, sahib. Sina oled minu isanda külaline ja tohib käskida. Soowi, ja sul on kõik!“

„Mina arwasin paremaks teatud ajaks enese eest ise hoolitseda“, tähendas Fürbringer.

„Tee seda, sahib, kui sa sellega, mis meie sulle mõime anda, rahul ei ole.“

Fürbringer lehtitas õlgu. Indialasele selga pöördes, wõttis ta laualt tüki paberit ja pistis tasku.

„Wabandage mind filmapilguts“, ütles ta ja läks magamistuppa tagasi, jelle usti lahki jättes.

Diimani kohal rippuwa peegli kaudu nägi ta indialast, kübar käes, rahulikult oma kohal seiswat.

Ta tõmbas paberilehe ja India wiirsti kirja taskust, wõttis pliitssi ja kirjutas sedele:

„Armas naine!“

Loe seda kirja ja ära muretse. Asi näib täitsa tõsine olevat. Olen pidanud kõhe reisi minema ja teatan seda sulle wastu ülesande andja tahtmist. Weel kord: ära kardada. Homme telegrafeerin sulle täielikult. Niipea, kui ise enam tean, palun sind järele tulla.

Ma ei tunnud omal õigust olewat suurt loofi inimesena ja ehitusmeistrina tagasi liikata. Suudlen sind ju mõlemale armsale filmale.

Mihkel.“

Ta pistis sedeli wiirsti ümbrisku ja pani selle padjale. Siis kustutas ta tule ja lahkus toasti, usti oma taga lukku finni tõmmates.

„Lähme!“ ütles ta.

Indialane kummardas. Waatas liikumata näol maha.

Fürbringer läks tema ees kotta ja hüüdis teenrit.

„Ma lähen wälja“, ütles ta.

Kuna teener temale mantlit selga aitas, ütles Fürbringer nii waljusti, et seda ka indialane wõis kuulda:

„Kui minu proua koju tuleb, siis teatage temale, et mul mõõras käis, kes mulle põhjust andis ametiasjus jalamaid reisiile minna. Urgu ta muretsegu, mina tunnen enda täitsa terve olevat ja teatan temale hommikul wara telegraafiteel kõik täielikult.“

„Jah, armuline herra“, vastas teener ja waatas üle herra õla.

Tahtmatuna pööras Fürbringer ümber.

Tema taga seisis indialane.

Fürbringer niutas teenrile pead, pani kübara pähe ja sammus kojaukse juure.

Ustudes aeda, tundis ta sooja ja niisket märtsiõhu magusust peaaegu halvawana. Ta hingas seda sügawasti sisse, et tema üle walitsejaks jääda. Saawa suur töotus hakkas teda täitma.

Miaukse ees seisis auto, millest indialane rääkinud. Juht kargas oma kohalt maha ja keeras mootori käima. Helgihetitja kiirgaw walgus langes ta aasialisele näole. Mees teretas ja läks oma kohale tagasi, käsi tüüriratta külge pannes.

Fürbringer astus autosse. Elektrilambi pehme walgus lõi särama. Indialane pani talle nakkwaiba põlwele, lõi ukse finni ja istus juhi kõrwale. Tasa, nagu wari, libises auto üle wihmniiste asfaldi. Warsti peatas ta wakkali ees; indialane kargas autost wälja ja awas ukse. Fürbringer astus autost wälja.

„Kelle oma see auto on?“ küsis ta.

„Sinu oma“, oli wastus.

Fürbringer ei vastanud midagi. Ta läks wakkali trepist üles ja nägi, et indialane tema kõrwal sammus.

„Miksuguse rongiga me sõidame?“ küsis Fürbringer üle õla.

„Wiirsti erarong ootab sind, sahib“, ütles indialane.

„Ja kuhu me sõidame?“

„Genuasse.“

„Genuast laevaga?“

„Jah, jahib. Wirsti jahklaevaga.“

Jürbringer ei küsinud enam.

Nui ta, sigar juus, elamisvaguni afna all klubitoolis istus ja wagunirataste tajaft weeremist oma jalgade all tundis, ilmus india-lane ja tuli ta juure . . .

„Sa olid selle ära unustanud, jahib“, ütles ta tajaftsi ja pani ühe kirja brongjist juutlulaulale.

Jürbringer kahmas selle järele. See oli wirsti kiri; selles seisis jedel, mis ta oma ab kaajale oli kirjutanud.

„Head ööd, jahib“, ütles india-lane.

„Head ööd . . .“

2.

„Eshnapuri“ lael, märtjikul.

Armas naine!

Mina mõlemad telegrammid ja kirja, mis ma Genuas postile panin, oled ja loodetavasti kätte saanud ja ei nursete enam, kui ja ka ikka veel sama wähe, kui mina, aru saad, mis see kõik tähendab. Tahaksin ainult üht teada: kas ja aru saad, mis pärast ma enese peale wõtsin, sinu armastustait hinge pika rahutuse tallermaaks teha, kuna ma kellegi tundmata mehe tuju järele talitajin. See ei olnud awahnus ega kuulusehimu selle sõna paljas tähenduses; see oli äkiline äratundmine, et minu ees wõimalus seisis üht soowi käide jaata, nagu see tuhandete seas ainult üksikule awaneb ja selleleegi ainult ainjal tunnil. Sina, kes ja minu kawatfusi ja unistatud plaane armastafid, enam kui ma neid ise armastada suutsin, kes ja minu loomise joowastust minuga jagafid, nagu muju, jina oleffid wistiski wimane olnud, kes enda minu ja minu kuulmata juure eesmärgi wahel oleks seganud — selle peale olin ma kindel ja sellepärast tuln ma jalamaid teele.

Nüüd näib ometi, nagu peats see, mida ette kujutada wõimata, teostuma; ma wiibin jahklaewal, mis minu Indiasse kannab — sinna maale, mille piltide, juttude ja ebamäärasuste üle me unistafime, kui ees-kewade meil meres liitus ja me reijikawatfusi tegime, mille jaoks maailm liig wäike oli. Ja jina olid nii julge, nagu noor kofkas oma armsa hinge faugel lennul . . .

Et ja nüüd minul puudub, Irene! . . .

Ma istun laewalael, päifepurje all, ja hingam jisse Bahemere wärsket õhku, mida ureie mõlemad tunneme — mis täis on seda

õhku, mida ükski teine meri ei tunne. Sõidu täielikku waiust segab ainult laewamajinate kärin, kelle jõud peene sõiduriista wärskema paneb. Diejeli mootorid kuuluvad merele. Homeruse wetel aga tohiks ainult ilujate nofkadega laewade pruunid purjed wõhuida wõi faugelmal idas Kleopatra toredad laewad. Neil lainetel, mis laewafülgi faijutatavad, lajub ihtlafi rõõmus ja laif meeliktus, mis tõlaks tahab muutuda; iial pole ma paremini mõisinud, kust pime jumalanägija sireenide õrna muinasjutu amutas.

Muinasjutus näin minagi elawat ja teutjat; teenistuswalmis waim Madini imelambist on mul fajutada. Minult, et tal India nägu on. Tõepoolest, ma olen uudishimulik seda meest tundma õppida, kes miljonitega mängib nagu poisifene käwidega. Wõib olla, on ta pool-narri, wõib olla, fa täis-narr. Tema teenijad näifse teda jumalaks pidawat. Wiis, kudas nad ta nime nimetawat, on wäga põlwilikangemise farnane. Nende allumine tema tahtmisele on täielik ja nad näifse kindlad olewat, et see tahtmine iial ei efsi. Kuid sellegipärast on mul juba nüüd teada, et nad teda ei armasta.

Mis puutub see minusse? Mina tahan ta armsamale hauasamba ehitada. Muud midagi. Ka see peab ilus faama, jina . . . Ta seifab minu ees, nagu oleks ta minu jilmadesse põletatud. Pooled ööd olen ma tööd teinud ja joonistanud. Mina pole seda teinud, see oli juba olemas. Tarwitfen seda ainult kwiideks muurta, nagu meistrid laulu toonideks muudawat, ja ta peab ennast ije laulma.

Irene, ma kirjutan sulle, nagu wiibiks mu hing wannis. Dotufe palawik on mul tehas. Suurte imede maa awaneb mu ees, maa, mille nime keegi ei tunne; tuhat pühadust, mis meie meeltele sama wõõrad, kui peajubele, ilmuwad, kuid jäätwad meie ees ometi luffu. Sellepärast naeratawad nad kõik, need India jumalad.

Wõib olla, et on selgi mehel, kes mind oma armsamale kufsus ta ilu kohast hauasammast ehitama, sama naeratus huultel, mõõduta walitseja naeratus, kellele inimese elu muud pole, kui õhritule suifupilm. Sest kui fa ta riffus Euroopa tehnikast rõõmu tunneb ja maailma juurpangad ta allkirja ees kummardawat — kust leitame meie, paraja kliima lapsed, ufje inimese hinge, kes oma leina ilusa naise pärast teijiti ei õska rahuldada, kui orgiakes marmoris, hõbedajõgedes ja puhta kulla tuleleefides? . . .“ —

Selle firja peale, mis ta oma ebifaajale „Eshnapuri“ lael kirjutanud, pidi Mihkel FÜRBRINGER mõtlema, kui ta ligi kümnepäevase jöidu järele, mil ta autoost maavast lahkus, Eshnapuri jõudes jõel würsti pealinna ja lossi jõudis, ja poolest unest ärgates, indialase käest, kes autoukse avas, kuulis, et tema kõrgus Eshnapuri radshah tulnud alla küllalist teretama.

Esimene mulje, mis FÜRBRINGER autoost välja astudes ja ümber waadates sai, oli määratu faos punajest ja mustast.

Juust tema ees kõnjis taeva poole kiwist wäraw määratuma kiriku juuruses. Paremal ja pahemal pool tema õladel kõnjid üles taeva poole kaks torni, kõmbid, rasketena, ilma awaust ostmata. Nende plattwormidelt loitsid üles kabe tuleriida leegid, mis pilvedesse ulatajid ja böd näijid põletada tahtwat tuhaks. Suits kõnjis jaalt üles, uut taewast luues; tema kohal lasus tühjus. Tema koormawas mustuses kirjeldid meripunajest jädemed, mis laiskadena tilkadena alla tilkujid ja jurid, ilma et sihile oleksid jõudnud.

Wärawa ees laiutas ennast plats; ta pimeduses kallasteta laius lastis ta tühjana paista, ehk küll ta, täis sibawaid olewusi, jadamana paistis elawatele, kes maapõuest ilmunud ja nüüd asjata katujid sinna tagasi tungida. Jaal inimesel, kes platši ringis hingas, oli tulelont käes, mille walguusel ta midagi näis otjawat.

Uga tulelondid ei walgustanud pimedust, nad tegid musta oma punasufe läbi ainult weel raskemaks. Inimeste nägudel puundujid filmad. Nende asemel olid ainult warju-koopad.

Misjaks liikumatuks mõlemate wärwide woogudes olid elewandid, kes, hiiglasuureks kasvades tulelondi kandjate jeadukust, oma määratumate kehadega paremal ja pahemal pool määratuma elawa müüri jünmitajid, tunni wärawa leekwateni tornideni. Neil kõigil olid lotid kõrgel pea kohal. Nagu kivistruktad nägid nad wälja. Nende turjal troonijid wahid, liikumata nagu nemadki, parem käsi puuvas, warjupildid loitwa leegiga tagaseinas.

Tornid kõhijesid õhus, mitte waljusti, aga nagu kange meremühin. Kõlises raud. Kui wiirukil hääle oleks, siis oleks ta nii kõlanud. Nagu näokate, täis joowastatwat lõhna, halwamana ja ühtlasi äritawana, wajuks ta meeltele.

Ja Mihkel FÜRBRINGER, pool-une widewikust ja jügawast wäsimusest äkki paigutatud leegi ja pimeduse mühiwasse wõistlusesse,

pigistas tahtmatuna filmad finni ja lastis jelle ei ial enne nähtud koorma ees pea longu.

Kunni üks hääle ta nime nimetas:

„Herra FÜRBRINGER!“

Ta waatas üles.

Kõrgus, Eshnapuri würst, oli kirjaga, mis ta Punase mäe maja ehitajale kirjutas, wõltsitud küllaskäigugaardi ära annud.

Mees, kes Mihkel FÜRBRINGERI ees seisis ja wäga wiijaka ja lahke liigutusega temale täht pakkus — jee oli tugew, wilu, peen käsi — oli tahtlemata mitmekordne miljonär, oli erarongide, autode ja jahklaewade omanik, oli wististi hea kütt, ojaw poolomängija ja külmawereline ratsutaja, aga ta ei olnud mees, kes maad uurinud, et oma ilujale, jurnud armjamale walitud ehitusmeistrit otsida.

Wõi ta wõltsis ennast sel tunnil ije, maskeeris ennast Londoni rätsepa abiga, meeldis enesele ilmamehe ojas, kes Euroopa kombeid tundis ja iseenejelt mõista wiijil järele aimas, ilma et ijuklifku meeldiwust oma käepakkumise juures oleks unustanud. Selle inimese juures polnud wähematki saladuslikku, aga wõib olla, et jee tema kõige juurem saladus oligi.

„See on Teie poolt wäga armastuswääriline, et tulite“, ütles würst wäga puhtas ja selges Saksa keeles. „Mul oli ainult kahju, et ma Teid juure reiji waewadest ei wõinud wabastada. Loodan, et Teie mu teenritega rahul olite?“

„Täiesti, kõraus“, wastas FÜRBRINGER.

„See on hea“, ütles würst, ükskuijelt teenrite poole waadates. „Nad teadsid, mis neid oleks oodanud, kui ma Teie wastuses rahulolematuse warjugi oleksin leidnud. Teie olite wististi wäinud — lähme majasse!“

„Ei ma ole wäsinud, kõrgus“, wastas FÜRBRINGER ja jäi seisma. „Hool, millega mind terwel teel Teie kõrguse käsul rawitseti, teeb nädalaid kestwa reisi lõbusaks. Ja ma ei taha Teie kõrguse paleesse astuda, enne kui olen ütelnud, kui wäga ma igatsen oma ülesannet täide saata, mispärast ma siia olen tulnud. Muudugi soowiksin ma, et mu tuleku põhjus wähem walus oleks olnud. Mina tunnen jelle maa kombeid liig wähe ja sellepärast ei tea ma ka, kas ma wähest taktita ei ole, kui Teie kõrgusele oma kõige otsekohejemat osawõtmist ilmutan.“

„Selle maa kombat“, ütles würst pisut kõrwalasjalikult, „nõuavad, et naistest ei räägita. Uga efiti ei hooli ma jelle maa kommetest, kui need minu waadetele ei wastata, ja teiseks ei saaks meie jellest kõneainest

ometi mööda . . . Aga nüüd jätame jelle. Kõigepealt ärge mind tänage; inimestel on harva põhjust üksteist tänada. Mina ise pole ial tänu väärt. Ka wabandage, herra FÜRBRINGER, kui ma Teid palun, minu tiitlit mitte liig tihti tarvitada. See teeb jutuajamise keeruliseks. Sammu — kolm samm, põlvitus . . . jee on väga ajaviiten, eks? Ja meie tahame, aega pillates, aega elumõnudele anda. Veel ford: tere tulemast!”

FÜRBRINGER kummardas tummana.

Nad läksid üle platsi wärawa poole, mille tornid leekisid. Kui nad mööda läksid, wajasid elewantide määratud kehad põlwili ja nende pead allusid marmori pinnale. Minigifugune saladuslik weripunane märk leekis neil otseajisel.

Tulelõidid kümnetes tuhandetes kätēs, mis platsi täitsid, wankusid, woogasid läbi feqi paremal ja pahemal pool elewante, just kui oleksid nad kantjima hakanud. Hiiglasuured tuhmid warjud jooksid wärawa jambaid mööda üles ja elustasid tuhandeid pilte, mis sanrmaste pinda katjid. Loomapead hirwitajid sealt alla. Kõlwatuse põrgu awanes ja sülitas wälja oma hullumeelseid pilte. Keskel nende hulgas, mahe ja püha, troonis Randi, Shima härg.

Nad sammusid wärawa wõlwi alla ja kadusid pimedusse; nende sammude heli kajas kõrgele, kuni ta wälja ei pääsenud. Lõrwalõidid jäid neist maha, nagu ei oleks nad julenud kaasa tulla teisele poole üheksakordselt wäramat.

Nad jõudsid wõlwaluse lõpule; lumastaw fine wõttis neid wätku.

Samal filmapilgul kajas wärawatorni kõrgelelt tuba mõrgaw heli, kordudes kolm korda.

„Hea, hea — nad on seal ülerval wälwel“, ütles radshah poolwaluusti. Tema toonist oli kuulda, et ta rahul olles naeratas.

FÜRBRINGER tahtis midagi küsida, aga ei küsinud. Ta jäi seisma ja wahtis awatud huulil ette . . .

Tema ees, wäewalt kakskümmend samm wärawast kaugel, seisis järw, neljakandiline, hiigla marmorirahnudest piiratud. Raheborniga wäraw seisis just sellepoolse kalda keskpaigas; kaldad olid nõõrdõiged. Ja just järwe keskel kaswas weest wälja saar; wee liikumatuses sirasid ainult üksikud suured tähefilmad.

Tuuba esimehe heli puhul hakkas terve saar walaenema. Wäemata, täiesti sulawatest, ühlastest allikatest woolas maha walgus täielikus lumewalguses ja mattis saare oma hõlma, alaliselt jõu ja külluse

poolest kaswades, nagu oleks pidanud terve saar julama walguseks. Paiske ei tulnud kaldalt; ta jättis wee sammelilaadi tumeduse. Ta tuli saarelt eneselt, nagu leegitu, walge tuli.

Ja FÜRBRINGER nägi, et terve saar oli ainus maja, palee, lumivalge, nagu walgus, tuhatornine, kõrgete kuplitega. Ta ulatas palju kõrgemale, kui üheksakordsed wäramad, ja järwe weji peegeldas teda pehmena.

„Mu Jumal“, jostistas FÜRBRINGER. Ta oli waatamise waagna huultele wõtnud ja imes nüüd endasse joowastust.

Radshah silmitses teda ja naeratas.

„Zulge!“ ütles ta lahkesti.

FÜRBRINGER läks talle järele, teadmata kuhu jalad pani. Ta filmad wahtisid imelossi.

Keegi kahmas ta käewarde kinni:

„Ara kuhu, jahib!“

Ta seisis kaldal. Ajimed, walged marmoristimed, wiisid wee ääre. Wiimase astme ees seisis paat. Neli pruuni, paljast inimest hoidis aere. Mikerdatud pinkidel seisis purpurist padjad.

„Nstu jisse ja istu, jahib“, ütles tüüri juures seisew mees pühaliku alandlikusjega.

FÜRBRINGER kuulas sõna. Ta istus wüürsti wästu, kel selg palee poole. Kui ta ford, ilma teadmata miks, filmad särewalt saarelt kõige jelle ilu omaniku peale pööras, nägi ta, et jelle nägu, tulekumast walgustatud, oli täidetud wiha ja kibedusega, millele ta õhtumaal ei ofanud nime anda.

3.

FÜRBRINGER waatas oma toas ringi. See tuba oleks oma fiskejeadede wiisi poolest paremini sobinud mõnesse moodasse Euroopa hotelli, kui siia India paleesse. Madalast, laiaist woodist kummi saapapingini oli iga mööbel otstarbekohane ja ilus. Ainult waij puudus marmoripõrandal.

„Nii on parem“, oli wüürst ütelnud, enast jelle puuduse pärast wabandades. „Kobrade pärast . . .“

Wknaokobastel, mis ilusateks lillede fontuurideks kujuneid, ei olnud klaasi. Neli mitmesuugust rullwarju, mis üksteise peal, kaitseid läbipaistwat kudet, mis, filmale wäewalt nähtaw, moskiitode wästu kaitset pakusid. Orn, pingule tõmmatud loor wärišes moskiitode kehade all. Elektriilekide mahe walgus, mis bernsteini karm marmoristest waagnatest hoomas, meelitas neid surmapõlgajaid.

Kõrvaltoas lastis Nisja wett supelwannii. Tema paljad, tumepruunid jalad libisesid täitja hääletult üle marmorist põranda.

Fürbringeril oli tunne, nagu teeniks teda mingisugune wari; ja Nisja oli kaheteistkümmne teenri juht. Tema lõnakuulelikkuse nürimeel eitas ta inimlust; ei olnud ta waim. Iis oli ta loom. Ja waimude wõi loomade juht.

Pärast wanniskäimist läks Fürbringer woodisse ja katjus magada; aga see ei läinud forda. Ta oli tule ära kustutanud; aga pimedus, mis teda ümbritses, ei paistnud öö olewat. Ta oli ümmargune, nagu kuul, mis iga filmapill wõis weereina hakata, ja inimene puhkas ta keskul. Fürbringer istus woodis ülles ja kuulatas waikusesse. Ta kuulis midagi — ei teadnud aga, mis see oli. See fajas nagu arwamata hulga pehmete kingadega faetud jalgade rahutu, korratu edasi-tagasi käimine. Ta ei olnud jeda enne-malt kuulnud. Müüd, täielikus waikus, oli ta seal, äritaw ja piinaw oma seletamatutes.

Fürbringer otjis öölaualt wäljasirutatud käel elektrinõpu. Ei leidnud. Ta puudutas klaasi, mis Nisja talle, jääweega täidetuna, woodi ette asetanud. See kukkus ümber ja läks kivi põrandal puruks.

Kõlinala wastas kuskil mingisugune heli — pihane ja ehmunud waukene.

Minatõuane üks arwanes pimedas; marmorimaaanad laes täitu sid ilurta, rahustawa walguksa.

„Nisja!“

„Sahib?“

„Kes käib seal öösel weel ifka edasi ja tagasi?“

Teeneri täitja ihmeta leekiswad wõhtsiid temal otse. Fürbringer oli Saksa keeles küsinud. Ta fordas küsimust Inglise keeles. Nisja kuulatas.

„Need on tiigrid, sahib“, ütles ta üts-luujena.

Ja kummardeks klaasikilde ülles wõtma.

Fürbringer filmitses teda mõttetult.

Teel praadist hia tuppä oli ta neid näinud — neid ilusaid, tuawaid kasse. Kui ta wüersti seltsis sammakäikudest läbi sammus, olid nad üle õue tulnud, mis, kõrgest müürist ümbritsetud, neljaturgelisena jeesmih palee ees seisis.

Seal oli ta neid näinud, tudas nad ülles tõusid, endid sirutades ja kõrwalontide walguise ees filmi pilgutades; nende pidad fetid kõlisesid kivi pinnaal. Kui nad palee peremehe ära tundsid, lastid nad wäa longu ja urisesid

taja. Hiemis juur wiha leegitas nende filmade tuld.

„Ole mureta“, ütles wüersti nende poole waadates. „See on wäike elajate dekoratsioon, kui ta hiift, kiru nad kuulufiid, weel mitte wõi mitte enam olemas ei ole. Mina piüidisin nad kinni, kui nad, hullud hirmu pärast, inimeste ja koerte maratjuje eest üle minu jahimaja weranda alla põgnesid. Neid ilusana leides, wõtsin nad kaasa. Ja mõnikord armastan ma neid waadelda, kui nad lõnakaial wäikese kaeuu juures päifeie käes lamawad ja küüned wälja sirutawad. Näwad nad mind, iis joowiwad nende filmad mulle surma. Ja ma armastan nende wiha. See on waleta. Midagi ei leidu maailmas, mis oleks waleta — peale wiha.“

Fürbringer ei olnud wüersti nagu näha wõinud, kui ta rääkis. Aga ta oli jelle näo iline jälle leidnud, kui teda tulekuma paadis walgustas. Ta lõnade sõla jäi talle forwa, nagu nende mõtegi.

„Kas sa magada ei tea, sahib?“ küjis teener.

Fürbringer ei wastanud.

„Mina mullis juma!“ ütles ta.

Teener kadus.

Fürbringer tõusis ülles ja istus, ööküub jehjas, üle afna juure. Kude läbi, mis õhem kui leht, temast lahutatud, seisis seal wäljas jee, mada ta ei tunnud — India öö. Ta ta tundis ta leekawat pimedust, mis täidetud oli olewustest, kes ainult temas elutseid ja rahutult rinoi käidid, naau kraabiwat nuga oma näwvide juurte küljes. Kuid, mis ta siitjõudmihst jwadik näinud ja läbi elanud, oli määratu juureks wenitatud, segane ja tõndiwik.

Weel walutasid ta filmad wäwvide orkannist, mis talle kallale kippunud; rauakõlin, inimeste hääle kõmin täitis ta kõrwu weel praemu.

Weel ifka libises ta paadis, mida tummad, paljad inimesed jõudsid, üle musta wee, mill' põhi maa keskpunktis näis seiswat.

Weel ifka nägi ta, nagu waim walgujeta ööl, kus kuud näha ei olnud, paleesaare walget innet oma ees. Ta jalad sammusid üle tuhende ostme; tuhandest sambast fajas ta sammude helin tagasi; ta nägi kake raudahela lõpulüüsid mustade sammaste küljes ja praad lonau lastwate metsloomade kaelas.

Ma see kõik polnud olulif, tähtis. Olulif ja tähtis oli nägu sel meh-l, kes tema seltsis põhjata näwast iartwest üle kõitnud ja loomade mihaft rääkis, naau korjutawast asiast.

Selles ätki paljastatud tunnetepaljuses, mis päewa ta enese pärast pötnud, oli

jelle õõ palawik tekkinud, mida ta werelõõf pödes. Ohf näis täidetud olemat õõstunni-
teft, mis hirmust tulid ja hirmu tekitasid.
Nagu hakwatud jahul küürutas pimedus pa-
lee kohal ja piinas kõife, mis elas.

All õue täielikus pimeduses jooksid tüg-
rid edasi ja tagasi. Nad olid arwatavasti
laksti ja ei teinud vähemakki häält.

Teener ilmus jälle ja tõi külma siuga
joogi.

„Würstlik kõrgus jaadab sulle selle joogi,
jahib. Ta lasseb sulle ütelda: „Zoo, sest mina
tahan, et ja minu maja katuse all magaf-
jid!““

Fürbringer jõi. See maitstes nagu ana-
nasi magusaks tegemata mahi. Ta heitis
woodisje, ilma et ilmi oleks kinni pigista-
nud. Nagu aeglane, wilu woog kõusis te-
masje ühes jügawa ükskõikusega kõige ole-
wa wastu.

Ta silmitjes teenri liigutusi, mis poole
tee peal ära unustasid, mis tahtsüd, ja kõrwa-
liste asjade peal peatasid, kuni nad jälle
teadmaks said.

Wiimane, mida ta nägi, enne kui ta sil-
mad kinni wajasid, oli, et Misja ta woodi
päitse juure astus ja punkah liikuma pani.
Tuulelehwitaja pehmetel liigutustel uinus
ta magama...

Ta nägi imelikku und; vähemalt arwas
ta jelle unenäo olemat, aga sel unenäol olid
kõijse elu ilmed.

Ta nägi und, et teda üles äratajüd hää-
led, mis õues, ta akna alt, kõijsid. Need
olid ühe mehe ja naise hääled. Häälte omani-
tud kõijsid rahulikult üksksteje kõrwal üle õue
idamärawa poolt läänemärawa poole.

Mees ütles:

„Ta teeb sulle.“

Naine wastas:

„Ei tee!“

Ja jälle ütles mees:

„Teeb!“

Siis jäi kõif waiksaks.

Mahe hääli oli mürti hääli. Naise hääli
oli Irene hääli — Fürbringeri abikaasa hääli.

Fürbringer lamas lahtiste silmadega.
Unenäos ligikaudu käegakatsutataw elatus
oli ta unest üles ehmatanud. Ta kuulatas.
Ei kuulnud midagi. Minult tuulelehwitaja
korralik kabin fajas woodi kohal edasi.

„Misja?“

„Jah, jahib?“

„Olid ja kõif see aeg siin?“

„Jah, jahib.“

„Kuulsid praegu hääli — ühe mehe ja
naise häält?“

Natukesje aja pärast tuli indiaalse was-
tus, ühetooniline nagu pifaldaje wihma ti-
hamine.

„Sa nägid und, jahib...“

Fürbringer jäi wait.

Ettekujutuse meeletusest hoopimata oli ta
nüüd kindel, et ta und ei olnud näinud.
Peau oma närwid fätte wõtma, mõtles ta.
Nad mängiwad mulle ühe narruse teise jä-
rele. Ja wõib olla, on mul neid tartwis;
nende pingutusjõud peab usaldusväär-
t olema.

Ta waatas taskufella ja lastis jeda
liüüa. See löi wiis korda.

„Mine woodisje, Misja; ma ei tartwita
sind enam“, ütles ta teenrile.

Teener lastus; hääletult läks uks tema
taga kinni.

Uga uni, mida Fürbringer igatjes, ei
tulnud. Ta nägi õõd afende tagast lahku-
wat; asjad toas omajid jälle endise wäljanä-
gemise. Näem oli käes.

Pool tundi hiljem, kui ta kahesjaakna-
lises jaalis, mis talle elutoaks määratud,
einet oli wõtnud, lastis würst ennast temale
teatada.

Fürbringer läks talle wastu. Simeist
forda nägi ta radshahi nägu loomulikust wal-
guses, ja ta oli, teda silmitjedes, wäga wal-
mis möödaläinud õõ muljeid oma ees tüh-
jaks tunnistama.

Indialane, kes talle mürti kirja toonud,
oli ütelnud, et ta ifand alles noor olla. Wist-
tisti pidi ta jeda teadma. Mis Fürbringer
oma ees nägi, oli ajatu nägu, ilma kirge-
deta, ilma nukrujeta. See oli mehe nägu,
kes teab, mis wastupanek on, kes midagi
ei austa ja palju wihtab ja felle pilge ilma
heatahtlikkuseteta on.

„Tere hommikust!“ teretas würst, Für-
bringeri fätt raputades. „Kuulsin, et õõfel
Teie hea polnud. Seda wõis oodata. Liqi
kahesja nädalat kestwa reisi järel* feiet In-
dia õõ hümpata — see on eurooplase närwi-
dele liig. Selle maaga peab harjuma. Ma
ujun waewalt, et see kõigil indialastel õõ-
nestab. Meile, kes neid walwates mööda
jaadab, on India õõd hirmjad. Sellepärast
loodan ma, et Teie nad tulewikus magades
mööda saadate.“

„Seda loodan minaqi“, ütles Fürbrin-
ger, wiirskile otjekohe näkku waadates. „Kir-
ge minu pärast muretjega, kõrgus, — olen
wintskje loomuga. Mis minus selle maa
muljetele allub — heameelega allub —, see
on kunstnik, mitte mees. Peaks mees kunst-
niku kõrwal mõne ülesande ette seadma, siis
teeb ta selle läbi.“

„Ma rõõmustan selle üle“, vastas würlt ja naeratas. „Siin maal leidub wähe mehi; neid ei wõi tarwitada ei sõpradena, ei wastastena. Wiimastest tundub mõnikord otse karjumat puudust... Pealegi küjmus kunstnikule; Kas tunnete enda küllalt nii tugewa olewat, et wõiksite hommikuse ratsajõidu teha?“

„Muidugi, kõrgus.“

„Soomiski Teile näidata kohta, fuhu ma hauasammast soomiski ehitada. Ratsaülifond, mis Niissa Teile walmis pidi panema, on Teile wistiski jõudne... Weerand tunni pärast jaadan Teile Ismaeli; tema jaadab Teid paadi juure. Nägemiseni!“

„Nägemiseni, kõrgus!“

Ratsaülifond passis; aga Ismael ei olnud täpisealine, ja würltik kõrgus ka mitte.

Fürbringer ei oles tarwitunud oma juhti läbi palee minnes nii tihti ja pahandawalt rutule manitjeda, mis siis ka wähematti ei mõjunud.

Moslemi filmad uuriwad teda külmalt ja peaaegu põlglikult.

Mis, oh inimene, kes ja kõgehoidja fies — fridetud olgu ta nimi! — wähem oled, kui lehefene mangopuu küljes, mis tähendab weerand tundi igawiku woolus?! Küsiwad ta filmad. Ei ole sel mädet, et oma hingedõhku raiskad siin treppidel ja sanimaškäikude all. Sa ei jõua ometi sekundiäki warem jühile, kui see eluraamatusse kirja on pandud!

Kuna Fürbringer, järwetrepi marmorilisele kaitseweerele toetudes, piipu toppis, katjus ta, ise oma ülekämwusest löbu tundes, selgusele jõnda, kas würltik kõrgus ennast Ismaeli mittetäpisealusele wõi Ismael würlti omale oli toetanud.

Ilm oli juba wäga palaw. Weepeegel wirwendas; suurtes jädemetes kargas walgus sealt tagasi. Teisel pool järwe, wärawatornide kohal, wirwendas õhk palawuse ja heleduse pärast. Walge palee kõrgus näis sulanud olewat hülguse pilweks, mis kehata, kaaluta.

Bruun kull lendas päikeje all lõuna poole.

„Salaam, o jahib“, teretasid jõudjad, käsi otjaeijele tõstes.

Nende mahedad näod nõretasid hõigist.

See oli juhus, et Fürbringer just sel filmapilgul tella waatas, kui würlt walgest saarepaleest wälja astus. Uga see nägi jeda, ja naeratas kui poisikene.

„Teie olaksite widanud ta õigel ajal ära põletama — selle kardetawa käjttöölise“, ütles ta armastuswääriliselt, „enne kui tal julgust oli lõpmatuse mere tilksid ära jao-

tada ja neid inimestele, kes nendega ei tea midagi peale hakata, tasku pista. See fest-aegne minutipüüdjä on teie ajaorjades teinud. Meie oleme aja ijandad.“

Ta silmitjes Fürbringerit; naeratus jäi ta näole.

Ta astus paati.

„Tulge!“ ütles ta. „Kui arwate, et mulle peate wastu kinkima, siis tehke jeda. Mina tunnen waewalt midagi paremat, kui wastust leida ja õhida mõnejuguse wastolu peale. See teeb asjad terawaks ja siis alles jõuame lahenduse liqidale. Kõh, mis Te arwate?“

„Mina arwan, kõrgus“, wastas Fürbringer, istet wõttes, „et inimene, kes tahab aja ijand olla, peab igawiku ijand olema.“

„Ja niisugusena minutid ja sekundid kokku hoidma?“

„Mees, kes mulle Teie kirja tõi, ütles: „Tundide hulgas kaskinud ei leidu...“

„Ah, Ramigani... Ramigani on filosoof. See on tema tugew külg, et ta oskab inimestele teatud pühalikfugega ette kanda asju, millega nad igapäewases elus ei oska midagi peale hakata. Sellepõolest on ta Euroopa filosoofide sarnane. Pealegi, kui Teile lust peaks tulema midagi osta, siis annan Ramigani Teie käsutada. Tema tingib Teie eest, nagu ostaks ta mulle, ja rõhub pettuse alla mõistlikkuse põhjale.“

„Ta näib ustaw pois olewat“, arwas Fürbringer naeratades, „ja Teile piirita truu.“

Würlti nagu läks filmaks.

„Ma annan talle hea taju“, ütles ta. „Parema, kui teise jeda wõiks anda. See on kõik. Tuleks keegi, kes talle wõiks parema palga maksta, ta läheks selle juure ja jilitaks minu nime wälja, nagu beeteli-mahla.“

„Ma usun, Teie õfite, kõrgus.“

Judialane kehitas õlgu.

„Jgal inimesel on oma hind, mille eest ta ostetaw on“, ütles ta. „Mõned müüwad enda ära kolmekümne hõbeeeski eest, mõned sajatuhande ruupia eest. Omatannad kahetsawad mõnikord tagast järele äraandmist ja pootwad enda üles. Kallimad leiawad omateo tartwis kõlblise momendi ja jääwad elama. Ühelgi maailma börjel ei ole hea haijutundmine ja raba wäljaandmine õigel ajal nii tähtis, kui sel börjel, kus inimesi ostetakse. Kes tunneb ja kasutab tundiwad, mil hingeb langewad, see omandab nad kõik!“

„Ma loodan, et erandid makswaks tunnistate, kõrgus“, ütles Fürbringer toonitunud wiisakusega.

„Mina neid ei tunne“, vastas würst.

„Kas arvate ka iseenast müüdamaks?“ küüsis Jürbringer kindlasti.

Indiaalane naeratas.

„Wististi“, ütles ta. „Aga ma kardan, et ma wäga kalliks olen. See on ainus asi, mis tähtis on. Siis on inimene ostjast üle ja ka jellest üle, mida ma enne kõlblijets momentiks nimetajin. Teisel pool teatud jummat on ta mõjumise kaotanud.“

„Kõrgus“, algas Jürbringer ja pani peopesjad kofku, „kui Teil nõu peaks olema niisuguseid katseid ka minuga teha, siis olge nii lahke ja teatage mulle, kuidas ma kõige kiiremal teel Eshnapurist wälja pääsen. Teie jätate nii mulle kui enesele jelle läbi wäga piinliku tunni andmata.“

„Olen ma Teid haawanud?“ küüsis indiaalane, pead raputades. „Seda ei tahtnud ma mitte. Wabandage, ja kõneleme willestki muurst. Meie ratsutame. Kas armastate sadulas istuda?“

„Kui sadul ja hobune ta all head on...“

„Mina wastutan mõlemate eest“, ütles würst üles tõustes.

Nad olid kaldale jõudnud, mis jaarepaleest pahemal pool seisis, ja fargasid maale. Ühe määratujuure puuõillapuu warjus, mis üleni punaseid õisi täis, seijid hobused, Araabia merd, toredad reshmah'd peal.

„Poolo juures arwan ma Inglise sadulat paremaks; aga jalutusõidul mägestikku kõlbab ühe jübariidi imetaolik leidus enam“, arwas würst.

Jürbringer oli seisma jäänud. Äkki, keset lõomawat päikest, raputas teda film. Ta arwas huuled, aga ei rääkinud. Kugistas sõnad kurku.

Neli teenrit, sügatrpuunid tamiilib, jumalanna Durga weripunane märk otjaeijel, seijid hobuste peade juures; — üks hobune oli must, teine kõrb, kolmas kimmel, neljas wõif. Hobuste sabad ulatasid karpjadeni, mis tullatud. Nende otjaees jãras häwitaja Shiwa märk: kolm püflloodis joont — punane, walge, punane. Nende pead olid isanda poole, aga nad ei waadanud tema peale.

Neil ei õlnud filmi.

Nende filmakoobastes kiirgasid määratud kristallid, poolkallistikwid lapseruõika juuruses, kuldtopaasid nagu õunad.

„Need on neli kõigeilusamat minu wiieistajast hobusest“, tähendas würst. „Walige!“

„Sa wiiejaja hulgas ei ole ainustki elawate filmadega?“ küüsis Jürbringer.

„Ei“, vastas indiaalane imestades. „Kas leiatsite need ilusamad olewat, kui minu musta täku opaalik?“

„Tingimata“, ütles Jürbringer. Sel filmapilgul wihkas ta indialast filmi, juure wihaga.

„Stahju“, tähendas radshah armastuswäärilijena. „Aga Teie ei tunne wististi pimedate hobuste häid külgi. Ei ole rahulikumat looma, kui pime hobune. Nad ei tea, mis peapööritus on. Nende sõnakurlekkus on kindel. Nad on nagu hobused muinasjutus. Ja ilus on, kui päike nende jãrajilmadesse paistab, wõi kui tõwalontide kuma neis firendab. Mis on Teil minu hobuste ilujate filmade wastu?“

Jürbringer oli kõrwi juure astunud ja jilitas looma kaela.

„Waatamata õudjuse peale, mis jelles seijab, leian ma, et see hobustele naiselikku joone annab“, ütles ta.

Radshah naeratas.

„Ja Teie naiselikku ei armasta?“ küüsis ta ettewaatlikult.

„Mina armastan jeda seal, kus ta peab olema — naise juures, kõrgus“, tähendas Jürbringer, jamuti naeratahes.

„Siis ei oleks Teie tohtinud Indiasse tulla“, ütles würst ja fargas sadulasje.

„Miks mitte?“

„Seal ta müüd on!“ tähendas radshah. „Keegi ei küüsi nii kirglikult, kui eurooplane. Wõib olla, et ta jellepãrast ka enam teab, kui teijed maailmas. Kui Teile kõrb meeldib, tõuste sadulasje. Kaske on jelle pealt maha tukkuda. Ja kuna mul au jaab olema Teid Eshnapuri sõdamega tutvustada, jeltan ma Teile õpetlikkude näituste waral ära, mispãrast inimene, kes naiselikult ainult naise juures armastab, Indiasse ei tohiks tulla.“

Jürbringer fargas sadulasje.

„Õlge kindel, kõrgus, et mina Teie tähepanelik kuulaja jaan olema, jest ma armastan jeda maad. Ta oli poisijese igatsus ja mehe jüht. Niikãsti mu wrenãod kui ka fawatõused wiibõid jin.“

„Jest et Teie teda ei tunnud“, vastas würst, piikamiji edasi ratsutades. „Teie wõite mind rahulikult ustuda: Kes teda tunneb, wõib Indiat ainult Indiasst hoolimata armastada. Müüd küüsite muidugi jälle: miks? Jest et India naine on, herra Jürbringer — naine Aasia maade hulgas. Hiina on rawk, kes — kes teab jeda? — warsti uuesti sünnib ja jellejãrele uue lapsepõlme läbi elab; Jaapan on kolmefimne aastane mees, India on naine. Kui Teie

siin kauem elate, siis ei ole Teile selle tõenduse juures uut seletust enam vaja. Kui Teile India hing ford loorita on ejuenud, siis leiate, et tal muud iludust ei ole, kui Teile unenägu tema iludusest."

"Ma usun", ütles FÜRBRINGER, "et oma kodumaale ülekohut teete, kõrgus. Kui ma Indiast midagi muud ei näeks, kui Teile walget paleed jaarel, kust praegu tuleme, siis oleks minu unenäolis igatjus juba täidetud."

"Pälee on ilus, aga ta ei ole indiaalik — jama wähe kui Dadsch-bibi-karoga, Dschehani böde walitsejanna hauajammas, kelle nimi oli Urdschamand Banu Begam. Kui Teile õhtumaal India muinasjutuliste ehituste peale mõtlete, siis mõtlete kõigepealt selle mamoorist ime peale, mida inglased omas kantsuhühaiuguses, kõige kofku tõmmata, Dadsch Mahaliks kutsuwad. Aga kes ta ehitas, oli õhtumaalane, ja jaarel olew palee on weel jellest wägewast ajast pärit, mil India üle alles prohwetit roheline lipp walitses. Mina olen indu wana usju, laiskuse ja stiilitunde päralt, kui ieda tahate. Aga minu armastus on islami oma — armastus, mis inestawast wihast wõrjub. India on maailma ajaloota, sest ta on ainult üks peatükk Islami ajalooft. Selle eest seisab kaas, selle taga tõdunemine. Ja midagi ei ole järele jäänud meie maa lapseast muud, kui ta muinasjuttude pörutaw hoog ja ilu — meile, kes me oleme jäänud inetuks ja nõrgaks. Ja mis jellest weel pahem: meie oleme rahwas ilma kunstita. Sest meie oleme aastatuhandel endid ainult jellest jätijest tõrjunud, mis Islami walitsuseft Indiale üle jäänud, mille ilu aga meie oma ei ole. Kus meie julgesime midagi ije luua, jaal ilmus finkrite nõdrameeljus, millel kunstiga niijama wähe ühendust on, kui gorillal inimesega."

"Wabandage, et midagi küsin, kõrgus!" ütles FÜRBRINGER. "Kui see, mis ütlete, Teile jüdamest tuleb, — mis pean ma siis siin tegema?"

Kadschah pidas hobuje mapjatades kinni ja see mõjus külgehaawana.

"Seda tahan Teile ütelda", wastas ta. "Mina olen kõik näinud, mis Teile kawade järele on ehitatud. Ja leidisin, et Teil kunstniku kuutõbeline kindlus on, kõigi olemuste jaoks, misjuga need ka oleks, wäga hästi wälja arenenud ilmet leida. Teile ehitate noorele armastusele maja Bunafale mäele, ja kui jeda nähtakse, siis jaadakse aru, et noor armastus kuskil mujal ei wõi elada. Teile ehitate kiriku, ja kes jeda näeb, räägib

tajemini. Teile ehitate hauajamba ühele noorele, walget werd naisele, ja meie, kes me teda pole tundnud, teame jellest, kes ta oli. Sellepärast usun ma, et Teile see mees olete, kes India kunsti olu ehk olemuse oskab üles leida."

"Sellega seate Teile minu määratu juure ülesande ette, kõrgus", ütles FÜRBRINGER.

Wirst silmitses teda.

"Kas jelle juures kahtlete, et Teile jelle wõite lahendada?" küsis ta.

FÜRBRINGER ei wastanud.

"Teie lahendate jelle, jätkas radshah, teatud liikumatus hääles. "Ja mina, juhin Teid allitatele, kust Teile peate jõudu ammutama. Teile peate India nägema, maad, mis naine on — kuni kontideni, kuni ta were wiimjani tuftamijeni peate Teile waatama. Teile peate loori kõigi jaladuste pealt ära tõmbama ja mõistma, et jaal jaladusi ei ole. Teile peate nõdrameeluse algust kiigutama, mis juure mitmemiljonilise rahwa oma keskel kiskuma ajab, mis maad, kehmad ja ahwid pühaks tunnistab ja inimesi jumib hirmja wabatahtlikkusega ja ülestõtetud kätega ühel kohal jeisma, kuni neil jõrmefüüned peopejast wälja käekehale kaswanud, naelutatud laudadel magama ja endid põlewasje lehmaõnnikusse matma. Teile peate tundma õppima templid, kus kahetätega Durga, tiigri jellas ratsutades, kurjast waimust waematute ohwid wastu wõtab, ja neid, kus iga jammas, iga tuju kõlwatuse ja hulluse sojafordne karjatus on. Teile peate nägema jelle rahwa haiugusi, jekt paistab, nagu oleks siin ijei haiugused hulluks läinud. Inimese kehaliikmed paistetawad üles, kuni nad Ganefha sarnased on, Shiwa poja, elewandipeaga jumala sarnased. Pidalitõbe lumi katab neid kui jöw jool, ja kati ratsutab rottidel, jeda keegi ei julge tappa, jekt hindu ei tohi tappa. Ja ma wiin Teid sinna, kuhu India õhtumaa keisri walitsus weel pole tunginud ega jaa tungima — maja desje, kus sündinud laps, kui ta tütarlaps on, piimase pannakse, et ta enda jurnuks jookks. See on India, herra FÜRBRINGER, — India, kelle lojs weel mingijugust kunsti pole sünmitanud ja jeda sellepärast ta ije ei juuda lumastada. Sest alati on kunstil wiimane sõna ütelda aegade, inimeste ja asjade üle. Ja on, nagu oleks ta aeg mööda, kui kunst ta temast enestest on kõrgemale tõstnud."

"Teie räägite minuga, kõrgus, nagu oleksin ma maaker wõi kujur. Arge unustage, et ma ainult ehitusmeister olen!"

„Mute, et põrgut jaab maalida ilma taevast tegemata? Kui mõni rahvas või aeg ennast viimajel ilmel soovis ilmutada, siis ei mõinud ta pillidega ja fujudega rahule jääda. Siis ilmutas ta ennast kirifutes ja paleedes. Ja mina kutsusin Teid, kui ehitusmeisterit, et Teie jellele maale ta olevuse ilmutaksite.“

Radshah vaikis. FÜRBRINGER ei vastanud midagi. Ta näol, mille huuled kitsmaks muutusid kinnipigistatud hammastel, mängisid lihased. Määratu pingutus pingutas ta nägu. Ta vahtis otjete üle oma hobuse pea. Punased hibisuse diid rippusid kae äärel; ta nägi neid kui olevusi, mitte kui lilli. Oravatekarjad mängisid mango-puude pakfudel tüvedel. Kohelised papagoid punaste kaelajdemetega näisid õhu oma kõleda kirjaga nagu lähipaistmatuks tegevat. FÜRBRINGER ei näinud ja kuulnud midagi. Ta mõtles. Radshah ei jeganud teda.

Oleks FÜRBRINGER teda nüüd filmitsenud, ta oleks jelle mehe huultel, kes opaafilma-dega hobuse seljas tema kõrval ratsutas, India naeratust näinud, naeratust, mis India jumalate näolt paistab, kui nad rahul on.

Nad jõudsid jõe kaldale, mis kitsana oma lõhestatud kallaste vahel mulises. Ruujilla puud tõmasid hobuste karpjate all. Siis viis tee üles poole puude all, mille ladwas ahvid jahktsid. Kui nad mäe kõrgusesse olid jõudnud, pidas radshah hobuse finni ja pani kae FÜRBRINGERI kae peale, mis ratsutid hoidis.

„Astume maha!“ ütles ta ja fargas ije jadulast alla.

FÜRBRINGER kuulis sõna. Nimedad hobused seisis liikumata. Nende kallistviisilised kiirgused widoiwifus, mis puude all walitses. Mehed sammusid mäetipu poole. Ruutimed kaugesid.

„See on org, kus Teie peate ehitama“, ütles würst, fätt wälja sirutades.

FÜRBRINGER seisis liikumata. Ta oli huuled avanud, aga ei rääkinud. Ta tõmbas järgwasti hinge.

Org ei olnud järgw; aga ta oli lage. Ja taewas oli tema kohal nagu sinine tuli, nagu wägen, mis maailma waranduse proovte tõis.

Marmorirahnud, mida 40 hobust ei oleks liigutada jaksanud, olid üksteise peale kuffinud, plekkideta walged, plekkideta mustad; tuldsoonelised rahnud, nagu bernsteinil tarbunud wesi; kiwifskaanud roosa flamingode kaelast.

Ei ainuisti puud, ei ainuisti taime lõuna ja põhja wahel. Minult tiri, sajawärwiline tiri; jõe winaendus, kaljurahnud, nagu maatera naba küljest lahti murtud, siraw-järw kullast, mis neis joontena jätendas.

Teisel pool orgu, lõpmata kaugel tirkude taga, mis teda põhja poolt piirajid, kaswas üles mägestif, troon lajuurist, mille peal taewas puhkas . . .

„Walun, jätke mu filmapilguts ütjinda“, ütles FÜRBRINGER.

Ta istus puu alla, mis oma laiad okjad üle turistiku lootas, toetas lõua kae najale ja wahtis.

Sääletul sammul oli indialane lahfunud.

4.

Kaks tundi pärast lõunajööki, mis FÜRBRINGER würsti seltsis jöönud, ootas ta teda oma töötoas, ruumis, mis kahetjaaknaga jaali kõrwal seisis ja oma walguje lae klaas-tupli kaudu jai. Kõrgelt, waevalt läbinähtawast wõlwiist langes nagu piimajõgi ümmargusele hiiglalauale, mille plate kaevarrepakfujest tumehallist marmorist lõigatud.

Kui FÜRBRINGER jia ruumi eimeste lorde astus, oli ta jelle juures fangesti kahelnud, et ta siin mõiks tööd teha. Tema oli harjunud töötoaga, mis waike oli ja juurlinna weretuikaniise peaaegu waigistamatuna lastis enesesse hoowata. Tööriistad, mööblid, paberid laudadel, wõlwid seintel pakfused endid ise, walgujes ujudes, pilgule ja kaele; Töötamine jes ümbruses oli täis tungiwat rõõmsust, — täis auahuust sibile jõuda.

Sellele kõigele oli ruum, kus ta nüüd mõõra taewa all pidi töötama, otje wastandiks. Ümmargused müürid, järgw-mustad, siledad, millest ainult waewalt nähtaw uks läbi wiis, wõtsid waevalt wastu walgujefuma, mis laest wahetpidamata omi püfloodis wiike alla woolas. Kuna ta jellele, kes jelle walguje all seisis, peaaegu nägemata oli, siis äratas ta ühtlasi mulje kõigekitsamast piirist ja lõpmatuselt. Kõik asjad, mis laual seisid, näisid oleraw tagaseinat ja tõwtsid selgujele, nagu jeda muudu ainult elawad asjad pakuwad.

Nad ootasid.

Ja kui FÜRBRINGER eimeste tunni jelles ruumis oli mõõda jaatnud, oli talle ta ta oleraw selgunud: need seinad oma ümmarguses mustas ja kõrguses, klaasatus, mille wõlwi päikewõim näis sulaks teinud oleraw, rahuliku walgustogu ekitamatus — jee oli nagu lauaärtele koetud — ja asjad, mis marmoril seisid — nad kõik ootasid ja olid

nagu tardunud määratumas põneroujes, ootamise-frambis.

Ja ometi ei oleks töö, mis jün ruumis pidi algama, rutule fihutamud. Ta jai ajatu olema. Kas inimene, kes kamad löi, oma teo lõppu näha jai, — mis oli sel kõigel ta teoga tegemist?

Silmapiilgul, mil ta joonistused, mis ta teinud, maromilauale walge walguje kätte wälja laotas, paistis FÜRBRINGERI meelest ükskõikne olewat . . .

Seeford ei lastnud würst ennast kaua oodata. Ta tuli tuppa ilma teatamata. FÜRBRINGER pödras ümber; teretus wiibis ta huultel.

Ta nägi würsti esimest forda omamaa riietes — walges järgisarnases rüüs, mis peaaegu maani ulatas, peas keerutatud turban, mis juukseid peitis.

„Arge imestage“, ütles ta ja raputas FÜRBRINGERI kätt. „Euroopa riided ei lähe, tui wilus nelikümmend kraadi palawust on. Wein teile ainult nõu anda, tehke ta minu eeskjuu järele; jeda teie ei kahetse“.

„Tänan, förgus“, wastas FÜRBRINGER pisut ühesilbiliselt.

Ulati, kui ta würsti tükk aega ei olnud näinud, pidi ta enesef ligemal kofkusaamisel ära mõitma wastupanefu, mida ta mõistus ei opanud ära seletada, küll aga tundmus. Waheldawate sõnade kiire oja loputas jelle wastupanefu kõrwale, aga ei wiinud kaaja.

„Teie olete oma tubadega rahul, herra FÜRBRINGER? Mina joowin wäga, et enese tunnefite olewat nagu kodus“, ütles würst.

„Teie olete wäga lahke, förgus — palju tänu!“

„Mina ei taha, et mind tänate. Ütlefin Teile juba ford, et ma iial tänuwäärt ei ole.. Mina ootan teilt tööd, mis mulle waja. See on föit“.

„Algame, förgus!“ wastas FÜRBRINGER lihtsalt.

„Kamigani ütles mulle, teie olla juba laewal joonistufi ja kawasid teinud?“

„Jah“.

„Lohin ma neid näha?“

„Balun, förgus...“

Würst istus; FÜRBRINGER jai tema juure seisma. Ta pea ja kaju olid warjus; ainult ta käsi, mis lehe lehe järele würsti ette pani, lahutas oma kindla, pisut tagasihoidud liigutustega walguje wahetpidamata kuffumist.

„Wuidugi mõista“, ütles ta — ja kunstniku tagasihoidlikkus, oma kunsti wõõrale näidates, tegi ta föri kuuwaks — „on need kawad sõna tõfises mõttes õhusse seatud, jest ma ei tunnud maad, kuhu neid asendada.“

Ja just jelles asjas pean ma Teiega, förgus, pikemalt rääkima . . .“

Kadshah tõstis pea üles temale omaste, üleminewate liigutustega.

„Teie ei ole kawaga, mis ma hauajamba tarwis määrasin, rahul?“ küsis ta märgatawale külmujega.

„Teie olete jellest aru jaanud, efs?“ ütles FÜRBRINGER naeratades. Müüd, mil ta jälle omas waldkonnas talitas, tuli talle ta julgus ja peremehe armastuswäärikus jälle tagasi.

„Ma märkasfin jeda juba ratsajõidult tulles“, wastas würst. „Teie olite waimustatud orust, mida ma tahtsin kunstnikule tinki- da; jellepipärast ei wõtnud kunstnik fingitust wastu“.

„Ta teadis, miks“, wastas FÜRBRINGER tõsijelt. „Lubage, et Teile jeda katjun seletada. Teie mõite juba neist wiletjatest plaanidest näha, misjuguje fihhi mu mõtted hauajammarast joonistades on wõtnud. Kujutafin enesele ette teose, mille põhimõte umbes kaugele sõnale wastaks: „Üles! Ehitagem torn, mille ots taewani ulataks!“

Ta peatas, nagu ootaks ta würstilt wastust. Kuna see tulemata jai, jätkas ta:

„Mujele, mille laius ligilähedalt oma põhjale wastaks, tahafin ehitufe ehitada, mis pikkamisi, nagu jeda mägedest näeme, ladmaks noorenefs, mille peal ainult weel kahel olewujel ruumi leiduks: ühel puufärgil ja ühel inimesel. Üks furnu ja teine elaw“.

FÜRBRINGER waifis.

Würst pani plaanid käest lauale ja lastis enda tooli toe najale. Särignes waifus.

„Ja miks leiate minu poolt näidatud oru ebasoodsa olewat?“ küsis ta ilma wähemagi liigutufeta.

„Sellepärast, et teifelpool orgu mäed fei- jawad“, wastas FÜRBRINGER. „Meie mõifime kuulmata asjad ehitada, mis inimese peaja-ju iial wälja mõtelnud ja inimeste käed teinud — aga jääfime jumalate kõrwal härjapõlwlasteks, ja mägede jumalus naeraks meid wälja“.

Seegiford ei wistanud würst jalamaid. Ta oli käed lauadäre wastu toetanud, nii et ta pikad, pruunid förmed tumehallil marmoril feifid. Need förmed tuffatufid tasa, peaaegu märkamatuna, nagu oleks neift wiimane weretilk wälja woolanud. Ilma teadma- ta miks, tundis FÜRBRINGER jel filmapiilgul, mil ta nende käte peale maha waatas, india- lafe wastu waenuiliku poolehoidmist, olgugi et ta oma käed walged olid.

„Förgus . . .“

Särigne.

„Romaani“ hinnamõistatus:

a	a	a	a	a	a
a	a	b	b	e	e
g	h	h	i	i	i
k	l	m	m	m	m
n	n	n	o	o	o
r	r	s	s	u	w

Tähed tulevad ruutudes nii ümber seada, et read pahemalt poolt paremale poole lugedes annaks välja sõnad järgmise tähenäidusega:

- 1) ühe meie lugejatele hästi tuntud Eesti ajakirja nimi;
- 2) meeloom;
- 3) päeva oja;
- 4) Väände maakonna fibelfond;
- 5) ilma milleta inimene Linnas väljas ei käi;
- 6) Eesti ajaloolane ja firikuõpetaja.

Kui need nimetused dieti välja on arvatud, siis annavad tähed ülevalt põiki paremale poole alla lugedes (pakkult trükitud ruutudes) jama sõna, mis ehitame rida.

Seletused tulevad jaata „Romaani“ talitusele ühes eesoleva mõistatuse väljalõikega. Digere vastuste jaatjate nimed trükitakse ära „Romaanis“ nr. 3. Saatmise tähtaeg: 20. aprillini.

Digete seletuste jaatjate vahel loojitakse välja

3 „Romaani“ aastakäiku 1922.

„ROMAAN“

ilmub korralikult 2 korda kuus.

Aastakäik 1922 . . . 500.— Emk.

Üksiknumbri hind . . . 30.— Emk.

„Roomani“ võib tellida ka teatud arvu numbrite peale, arwesse wõttes üksiknumbri müügihinda. Igal juhtumisel saadetakse „Romaan“ meie kulul postiga kätte.

Ostke „Romaani“! Tellige „Romaani“!

Lugege „Romaani“!

„Romaani“ tellimisi wõtawad wastu kõik postkontorid. Igas linnas oma abitalitus.

Agentuurid üle riigi.

„Romaani“ talitus,
Tallinn, Suur Balesna 2.

Heinr. Lagus

Tallinnas, Niguliste tän. 16. Tel. 12-53

Ladus alati saadaval:

Masina-
Sõilindri-
Mootor-
Automobiil-
Petrooleum
Benzin
Nafta
Masinud

õli

Wärnits
Kiwitõrv
Katusesapp
Seebikiwi
Sisleriliim
Wantrimääre
Alnaklaas
Naelad jne. jne.

Miks?

maksate raamatu eest 100 ja enam Emf.

ja raamatu ometi ainult kord läbi loete,

kuna

Teil võimalus on 50 marga eest kuus kas või 30 raamatut läbi lugeda.

Joh. W. Abrelthali laenuraamatutögu

Tallinnas, Wana Posti tän. 7

Kes täielikku ülewaadet elu üle Eestis,
eriti Tallinnas, tahab saada

tellib „Waba Maa”,

kellel siferiigis üle tuhande kaastöölise.
„Waba Maa” on sõnumite poolest kõige
wärskem leht.

Kes wäljamaa vastu huwitust tunneb,

loeb „Waba Maad”,

kellel oma kirjasaatjad tähtsamates Euroopa
keskkohtades, kust nad lehte warustawad
kaastööga raadio, telegrahwi ja posti teel.

Kes tähtsamaid tegelasi ja sündmusi pilti-
dena enese ees tahab näha,

ostab „Waba Maad”,

sest „Waba Maa” on ainuke leht, kes toob
igapäew pilte ja tabawaid karrikatuure.

Kes oma ettevõtteid hiilgawale järjele
tahab wiia,

kuulutab „Waba Maas”

sest „Waba Maa” on kõige loetawam leht
Eestis, ta tasandab kuulutustele teid igale
poole.

O.-ü. „Tubak“, Tallinnas

Kontor ja ladu S.-Karja tän. nr. 20, telef. 12-67 ;
∴ soovitab wõistlemata headuses järgmisi ∴

Paberosse:

„Üle Kõige“
25 tükki 20 marka.

„Kuld Rannake“
(puuwineer karpides)
25 tk. 30 marka ja 10 tk. 12 marka.

„Estonia“
20 tk. 40 marka ja 10 tk. 20 marka.

„Eesti“
(puulaastu karpides)
25 tükki 50 marka.

Tubakaid:

„Mahorka“
 $\frac{1}{4}$ n. 20 marka ja $\frac{1}{8}$ n. 10 marka.

„Bakun“
 $\frac{1}{8}$ n. 25 marka.

„Kuld Kotkas“
 $\frac{1}{8}$ n. 35 marka.

„Meremees“
 $\frac{1}{4}$ n. 40 marka ja $\frac{1}{8}$ n. 20 marka.

„Sultan“
 $\frac{1}{4}$ n. 100 marka ja $\frac{1}{8}$ n. 50 marka.

„Samson“
 $\frac{1}{8}$ n. 85 marka.

„Cawalla“
 $\frac{1}{4}$ n. 200 marka.

Wabrik on Wenemaalt suurema saadeluse Krimmi, Suhumi ja teisi Kaukaasia tubaka sortisid saanud ning selle tõttu on wabrikul wõimalus olnud endiste sortide nime all märksa paremast tubakast paberosse müügile lasta.

S. Leoke'se

raamatukauplus ja kirjastusäri

Wiljandis

Rõige rikkalikum walik

näitemängusid

Rimekirjad hinnata.

Uuem kirjandus kohe peale ilmumist alati saadawal.

Adress: Leoke, Wiljandis.

Rõnnetraat 66.